

ABONAMENTUL
 Pe un an . . . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.—
 Pe 3 luni . . . 7.—
 Pe o lună . . . 2.40

Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . . 40.— franci

Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA și ADMINISTRATIA
 Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSERTIUNILE
 se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Lee deschis costă șirul 20 fil.
 Manuscrisele nu se le-napoiază.

Un popor care ne urăște.

Arad, 24 Decembrie.

În zilele acestea a părăsit teascu tiparului o carte de rară valoare. Cu toate că se referă la un mic colț de pământ românesc, la Români de pe pământul crăiesc, e bine să fie cunoscută în pătri cât mai largi, căci desvălește o parte a luptelor ce le-a dat în cursul vremurilor poporul nostru cu celelalte popoare conlocuitoare. Cartea apare sub îngrijirea istoricilor noștri *Dr. Ilarion Pușcariu, Ioan de Preda, Dr. Lucian Borcia, Dr. Ioan Lupas, Dr. Ioan Mateiu și Dr. Silviu Dragomir* — și cuprinde sub titlul „*Contribuțiuni istorice privitoare la trecutul Românilor de pe pământul crăiesc*” un studiu introductiv în care se pune în adevărată lumină chestiunea de drept a Românilor pe așa zisul „fundus regius”, din punct de vedere istoric și politic; apoi acte și documete privitoare la lupta ce s'a dat înainte de normarea situațiunei de astăzi.

Cartea de peste 450 pagini e un răspuns ce se dă arhivarului universității săsești, d-lui *George Müller*, care nu de mult a tipărit o lucrare vastă despre „*starea primordială de drept a Românilor pe pământul săsesc din Ardeal*”. Arhivarul Müller cearcă să dovedească că Români de pe pământul crăiesc de odinioară, n'au avut drepturi egale cu Sașii, ci erau iobagii Sașilor, iar dunnialor, Saxonii, erau domni de pământ ai Românilor, dela cari încasau robotă și zeciuială — și cearcă să adeverească aceasta prin abuzurile, ce le făceau oficianții de pe vremuri, Sașii și ei, dijmuid și răpind averile, dărâmand

casele și împingând la robotă pe Români conlocuitori cu ei.

Se știe că pământul crăiesc a fost supus direct principelui țării, craiului și nu a avut nici un fel de domn de pământ și nici un fel de iobag. Toți locuitorii acestui ținut aveau aceleași obligamente și aceleași drepturi. Dar prin abuzuri de putere dirgătorii s'au năpustit asupra Românilor cu tot felul de pretențiuni ilegale, și pentru ștergerea lor se trimite mereu câte un Radu Roată cu scrisoare la împăratu. Cartea la sfârșitul ei ne dă și conținutul acestor scrisori, între cari putem socoti și *Memorandul* înaintat dietei din Pesta, în ședința din 7 August 1868, — făcut de Ioan cavaler de Pușcariu, — și *Petiția* din 1871, alcătuită de avocatul Dr. Ioan Borcia, în urma cărora scaunele filiale Săliște și Tâlmăciu au fost reîncorporate celor 7 scaune de pe pământul crăiesc, de unde au fost scoase în mod volnic în anul 1863.

Poporul ales al regelui Andreiu al II-lea, circumspect cum a fost totdeauna, vedea că în curând se vor ivi zorile unei dreptăți pentru toți impilații acestui pământ, și vedea că privilegiile, cari l'a scutit timp de secole, se vor distruge, — și a cercat să se asigure din bună vreme.

Vedea că averile ce se găseau în „fundus regius” vor trece în posesiunea satelor, cari le-a avut și până atunci, și ca nu cumva averile acestea să ajungă în mâni românești, a scos scaunele românești Săliște și Tâlmăciu din organismul politic-administrativ al pământului crăiesc și nu le-a recunoscut ca părtașe ale universității săsești, prezentând pe Români ca pe iobagi ai satelor săsești.

Arhivarul Müller nu face altceva decât redactează cu un mai mare aparat științific întortocherile comise anterior de mai mulți învățați sași în scopul de a demonstra în favoarea Sașilor o îndreptățire exclusivă la averile de pe pământul crăiesc. Fără să observe marginile obiectivității istorice, taie, împărțește și clasează comunele românești cum îi vine la socoteală mai bine. Ici le subordonează orașului Sibiu, colo unui sătuleț de Saxoni sau unui cerc administrativ, — și vrea să scoată concluzia că: „comunele românești au fost posesii de ale comunelor săsești, cari dispuneau asupra lor cu drept nobilitar și că Români din aceste comune erau supușii sau iobagii Sașilor, pentru cari ar avea aceștia și acum dreptul să pretindă despăgubire urbarială.” Și ca tabloul să fie complet, e bine să spunem că, după apariția cărții arhivarului Müller, presa săsească s'a făcut interpretul acestei idei și a îndemnat pe Sași să pretindă despăgubire urbarială dela Români.

Se înțelege că o astfel de carte nu putea rămânea fără răspuns din partea noastră. Ne bucurăm că ea vine din partea celor mai competenți și ne bucurăm că în ea găsim strânse într'un mănunchiu toate doleanțele noastre de veacuri în contra „pacinicilor” noștri conlocuitori. Noi însă vom privi toate nedreptățile ce ni s'au făcut în trecut ca fapte peste cari a trecut istoria. Din ele noi nu vom avea alt folos, decât povața pentru viitor. Dar când răsfoim paginile cărții „*Trecutul Românilor de pe pământul crăiesc*”, și — pe lângă trecutul presărat cu ghimpi ni se înfățișează și în prezent actele de ură ale acestui popor

Din teoriile lui Amăgescu.

De: Styx.

Nu-l cunoașteți pe amicul meu Amăgescu? Regret.

E un om nostim, cu o lectură vastă, cu o fantezie și mai vastă — cu un trecut furtunos, deși e tânăr. El, cel puțin ne asigură, în lungile lui povești reale sau închipuite, că n'a împlinit încă anul al treizeci și cincilea, deși uneori pomenește de cei zece ani petrecuți în legiunea străină și de alți zece ani de vagabondaj prin America. A trecut prin toate fazele vieții, dela împărțitorul de așe până sus la fabricantul, ce asvârle, cu un gest de print, mii și mii de dolari; dela înamoratul plâpând până la Don Juan-ul, ce lasă în urmă-i atâția crini strivite; dela pacifistul resemnat până la cel mai săngerous revoluționar.

N'am vrut să spun, prin asta, că amicul meu Amăgescu ar minți, ferească sfântul! El *exagerează* cel mult, dar *exagerează* cu atâta bunăcredință, cu atâta *convingere* chiar, încât foarte adese îl crezi pe de-a întregul, și numai arare îți dai seama, că te-a luat frumusețel de pe picioare, cu vorba lui iscusită.

M'a surprins odată zimbînd cu indoială, când istorisia o aventură de dragoste cu o turcoaică din Maroc. „Era de-o frumusețe, măi băieți... Venus cea născută din spuma mării se putea ascunde rușinată dinaintea ei... Și când i-am ridicat vălul...”

El se opri brusc, rămase cu mâna întinsă, în arătarea gestului cu care prînsese vălul cadănei — și ne întoarse spatele:

— Păi, foarte bine... Dacă vouă vi se năzărește, că eu vă îndrug minciuni, rămâneți sănătoși... Nu mai lungim vorba deoaba.

N'a fost chip să-l mulcomim. Și-a luat paltonul și a plecat înfuriat.

Târziu, după două-trei săptămâni de absență, îl întâlnesc într'o seară la casină.

Ești tot supărat, Amăgescule?

— Nu sunt, dar m'am gândit să nu-mi mai tocesc glasul pentru voi... Însfârșit, de ceilalți nu mă mir așa mult... Creadă ce vor vrea. Dar să vii tocmai tu să-mi zîmbești ironic...

— N'am zîmbit ironic!

— Ei, las' că știu eu. Voi fi și eu așa de inteligent, să înțeleg zîmbelele tale...

După lămuriri îndelungate, am reușit să-l înduplec, iar el încă mi-a făcut unele mici concesii.

— Nu sustin, de sigur, că tot ce vă spun e adevărat din cuvânt în cuvânt. Omul trebuie să mai adaogă ceva și din fantezie, altcum toată povestea e o înșiruire de vorbe goale. N'are spirit, mă, sau dacă vrei: n'are *sare*. Observă însă bine *firul* poveștii — asta e lucrul de căpetnie. Celelalte sunt așa podoabe, juvaeruri veritabile sau false — indiferent — dar au lustru și scelipesce frumos... Nu bagi tu de seamă, că și cele mai răpitoare femei se împodobesc cu tot felul de nimicuri, ca să-și evidentieze și

mai mult farmecile... Așa fac și eu, când vă istorisesc câte ceva. Nu vă cer să mă credeți din cuvânt în cuvânt, dar nici nu pot să încasez, pur și simplu, zîmbele obraznice.

Pacea era restabilită acum.

Prietenii se adunau, încetul cu încetul, de prin unghere, și în curând micul nostru cerc literar era complet.

Amăgescu își aprinse țigarea și începu, cu un ton prietenesc:

— Bine, măi băieți, ce ziceți voi de Mona Lisa? Ați cetit?

— Da, am cetit câte ceva, răspuserăm, cu gura de jumătate.

— Ei, imi pare foarte rău, că nu vă pasionați pentru o chestie așa de importantă. Voi n'aveți nervi, mă, n'aveți fantezie? Știți voi, ce va să zică în fond, furtul Giocondei? E o provocare la război între Italia și Franța. Și, v'o spun limpede: să știți că războiul va și urma, în timpul cel mai scurt.

Am rămas cu toții trăzniți de aceasta nouă fază a conflictului european, de care ne știam la adăpost.

Amăgescu urmă, fericit de efectul graverii lui enunțării:

— Nu înțelegeți, băieți? Troienii s'au războit cu Grecii pentru frumoasa Elena. Tot așa se vor război și Italienii cu Francezii pentru frumoasa Fornasina. Și, în urma urmei, Elena nu era decât o femeie ușuratică, căreia îi plăcea să *flir-*

de o mână de oameni, ne întrebăm în al cui interes ar fi o bună convețuire între Români și Sași, și prin ce am aprins noi ura lor? Nici odată nu le-am făcut nici cel mai mic rău, i-am primit pe pământurile noastre, cu sângele nostru i-am apărat în contra Turcilor și a tuturor dușmanilor, cu brațele noastre s'au lucrat ogoarele lor întinse, comercianții lor trăiesc din târgurile sâtenilor noștri, și instituțiile lor culturale, cari le dau totodată țări lor, sunt susținute pe nedreptul, din partea noastră de moșie. În luptele lor politice ascuțitul sabiei l'au întors totdeauna către noi. În contra noastră și-au îndoit spinările în fața celor dela stăpânire, în contra noastră au format liga pământului, în care s'au legat să nu lase nici un petec Românilor; în contra noastră agită în ziarele lor, în adunările lor și în contra noastră scriu istoria lor.

Iată un popor care ne urăște din tot sufletul!

Și când ne gândim că ei sunt loviți de aceeași mână — înmuiată pentru ei — de care suntem și noi, — vedem că locul lor ar fi alături de noi. În loc de sfărmiturile ce li se aruncă depe masă să ceară și ei împreună cu noi dreptul ce li se cuvine la masă. Interesul lor cere ca să se atașeze luptelor noastre, ca să-și mântuiască ființa etnică, în descompunere, prin accelerarea evenimentelor și a dreptății, care nu mai poate fi departe.

Noi prin puterea ce o reprezentăm ca forță numerică în această țară ne putem lipsi de sprijinul lor, dar nu tot așa vor putea ei zice despre noi. Noi voim să trăim în bună armonie și înțelegere cu toate popoarele acestei țări; niciodată nu am cerut dela nimenei mai mult decât dreptul nostru și am dat fiecăruia cel puțin atâta cât a fost al său.

Cărți de felul cărții lui Müller nu vin să cimenteze legăturile cele indeajuns de slăbite de vitregia secolilor, ci să le slăbească și mai mult.

Iată un popor care ne urăște. Dar nu mult ne dăre capul, căci oricine știe că ura e termometrul neputinței.

Dela Asociațiune.

Acțiunea cooperativelor sătești.

— *Circulară către toate despărțămintele „Asociațiunii”.* —

Domnule Director!

Vă este cunoscută acțiunea începută de Asociațiune cu sprijinul generosului donator, dl Vasile Stroescu, pentru emanciparea țărănimii noastre pe teren economic și moral prin înființarea de bănci populare și alte cooperative sătești.

Istoria altor neamuri, azi puternice și mai înainte decât noi, ne dă dovadă în deajuns, că existența și înaintarea unui popor este strâns legată de puterea lui economică și morală. Cu cât un popor este mai bine organizat economic, cu atât mai ușor poate ține piept în lupta grea de concurență cu celelalte neamuri.

Cele mai înaintate popoare din alte țări au să mulțamească azi puterea lor în mare parte organizației cooperative. Cărmuitorii acestor țări și popoare recunoscând că organizația economică prin cooperative este baza pentru asigurarea unui viitor mai bun, au sprijinit-o cu toate mijloacele disponibile.

Vremurile grele și împrejurările vitrege în cari trăeste poporul nostru, ne impun datorința, ca să sprijinim înfăptuirea cât mai în grabă a organizației economice a țărănimii prin înființarea de bănci populare și alte cooperative sătești.

Iată, de ce Asociațiunea noastră își ține de datorință a îndemna cu toată stăruința pe toate despărțămintele sale să sprijinească mișcarea cooperativă.

Pentru realizarea cu succes a acestei idei mărețe, Asociațiunea a angajat în anul acesta un nou conferențiar cooperativ în persoana dlui Nicolae Iancu, care, pe lângă pregătiri academice frumoase, dispune, în urma unei activități practice de aproape 10 ani, de bogate experiențe în ce privește înfăptuirea, organizarea și conducerea de bănci populare și cooperative.

Munca acestui conferențiar va putea fi numai atunci încoronată de succese reale, dacă el va fi sprijinit de toți factorii vieții noastre sociale și îndeosebi de domniile conducători ai despărțămintelor Asociațiunii.

Vă rugăm deci, să binevoiți a conlucra cu toată stăruința posibilă în despărțământul cel condueți, la propagarea mișcării cooperative.

Îndeosebi Vă rugăm, să binevoiți a ne comunica în cel mai scurt timp posibil, cari sunt în despărțământul Dumneavoastră comunele cari reclamă înființarea urgentă de bănci să-

tești sau de alte cooperative. Totodată Vă rugăm să ne indicați care este ocupațiunea de căpetenie și care ar putea fi izvorul principal de câștig al locuitorilor români din comunele respective.

Domnul conferențiar cooperativ Vă va servi la fața locului cu toate deslușirile și instrucțiile necesare, va înfăptui înființarea cooperativei și activarea lor și va supraveghia activitatea însoțirilor înființate.

Așteptăm deci răspunsul Dumneavoastră în cel mai scurt timp posibil, pentruca conferențiarul cooperativ să Vă poată aviza despre timpul în care va sosi în despărțământul Dumneavoastră pentru a înființa bănci sătești sau alte cooperative în locurile unde se simte trebuința lor și pentruca să pregătească și să lumineze publicul nostru mare și pe conducătorii lui prin adunări și conferințe regionale despre scopul adevărat al cooperativei.

Întreagă corespondența în chestia cooperativei să se adreseze direct domnului conferențiar cooperativ la biroul „Asociațiunii” (Sibiu, str. Șaguna, Nr. 6).

Din sedința comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, ținută în 1 Noembrie n. 1913.

Biroul Asociațiunii:

Andrei Bărcănu m. p., Romul Simu m. p.,
president. secretar substituit.

Presa din România despre audiența contelui Czernin. Ministrul Austro-Ungariei la București, contele *Ottokar Czernin*, după cum se știe a fost în zilele trecute la Viena și a fost primit în audiență de către Maj. Sa monarhul Francisc Iosif.

Ziarul „Scara” din București scrie despre această audiență următoarele:

Ziarele spun că distinsul diplomat a avut să comunice împăratului impresiile sale asupra atmosferei ce domnește în România, față de Austro-Ungaria, după războiul balcanic.

Contele Czernin este un om deștept și simpatice. Prin facultățile sale intelectuale superioare a putut să-și dea seama că acea atmosferă are două părți: una în lumea oficială dela noi, alta în opinia publică. Dacă lumea oficială e ținută de anumite considerațiuni să-și spună părerile numai în chip vag și acoperite de formele curtoaziei, opinia publică spune deschis ce crede și părerile ei sunt ventilate prin ziare.

Ascultând pe oamenii de guvernământ și citind ziarele din România, contele Czernin a putut să facă suveranului său un raport exact asupra atmosferei de credințe și simțăminte ce domnește la noi, față de Austro-Ungaria.

teze și pe vremea antichității, dar Gioconda e un chip ideal, un simbol! Înțelegeți voi, ce va să zică un simbol?

Nu îndrăsnim să spunem, că înțelegem, căci Amăgescu se ridicase de pe scaun și ne sfida cu niște priviri de arbitru implacabil.

— Ei bine, băieți, Gioconda e intruparea frumuseții italiene. Va fi trăit morăreasa aceea frumoasă, ori nu va fi trăit — nu importă. Vorba e, că marele pictor italian i-a dat viață și ea a trăit pe pânza atâtea veacuri, imprăștiind lumii fascinate zimbetul ei misterios. Era o comoară de artă a Italiei... Și a venit, pe urmă tâchăru de Napoleon — nu încrunțați din sprâncene, dar eu n'am decât acest epitet pentru incendiarul din Corsica — a venit acest bandit și a înfrânt și pe frații noștri Italiani, momindu-i că vrea să-i elibereze. Atunci le-a răpit o sumedenie de comori, mai ales lucruri de artă, și le-a dus la Paris. Așa a ajuns și Mona Lisa în Luvru. A venit apoi un muncitor italian, un adevărat patriot, care a ținut să repare aceasta ofensă a banditului încoronat. El a înțeles, că aceasta comoară nu poate fi lăsată pe mâni străine, ci trebuie adusă iarăși în țara, care i-a dat naștere. Nu poate fi deci vorbă de furtul Giocondei, ci mai mult de un act cu adevărat eroic. Anticarul din Florența a făcut un gest foarte urit, când a denunțat poliției pe acest adevărat erou. Din fericire, opinia italiană nu e alcătuită numai din acest anticar, care râvnea la premiul ce-l pusese poliția pentru descoperitorul furtu-

lui. Oamenii de acolo — îi cunosc prea bine — nu se pot împăca așa de repede cu tranșarea acestei afaceri. Ei știu prea bine, că Mona Lisa e proprietatea lor și nu o vor restitui nici chiar dacă vor fi siliți să se războiască cu Franța.

— Gioconda va fi restituită — observă unul — așa spun jurnalele.

— Jurnalele mîntesc — strigă Amăgescu — căci nu îndrăsnesc să scoată la iveală adevărul în toată nuditățile lui. Știu eu! Chestia e mult mai veche, decât cu războiul din Tripolitania, sau decât vreți, chiar mai demult! Gioconda e numai un pretext, pentruca cele două state să se răfuiască odată. Proporțiile acestui război sunt incalculabile. Tripla alianță va fi dator să sprijinească pe tovarășul ei de arme, iar Tripla-înțelegere nu va sta nici ea cu mâinile în sân. Sunt probleme mari, băieți, și furtul Giocondei va fi cel mai nimerit pretext, ca să se înceieze odată cele două mari puteri, cari se dușmănesc de atâta amar de vreme până să se răfuiască odată definitiv: Rusia și Germania. Anglia, bine înțeles stă la pândă, dar la timpul său, se va folosi și ea de prilejul binevenit de a pescui în tulburare.

Amăgescu era teribil. Ochii îi scânteiau ca aceia ai unui tigrul flămând. Avea gesturi largi, cu cari schimba în câteva clipe harta Europei vânturând coroanele împăraților, ca pleava.

Nu mai înțelegeam nimic din ce spunea, mă simțiam răpit cu totul de vorbele ce-i curgeau

acum sgomotoase, cu isbucniri de mânie. Vedeam orizontul încins în flăcări, simțeam cum pământul se sguinde din vechile lui încheieturi, prăbușind totul într'un morman de ruine fumegânde. Și chipul Giocondei zimbă deasupra acestui cataclism, cu zimbetul ei de femee frumoasă și tainică.

Nu-l mai puteam urmări pe Amăgescu, căci el își urma acum povestea lui grozavă, în salturi mari, în proporții de epopee.

Unul din noi îndrăsnii să observe, că guvernul italian a înștiințat deja pe cel francez, că restituirea Giocondei se va face încă în decursul acestei săptămâni.

Amăgescu nici nu-l învrednici măcar de răspuns desvoltând în mod tot mai evident îngrozitoarea lui problemă.

Noaptea am adormit târziu și m'am sbătut până în zori în visuri grozave. Visasem conflictul întrevăzut de Amăgescu, cu tot convoiul lui de vedenii îngrozitoare, cu toate ororile unui măcel european fără păreche.

Dimineața m'am mai calmat puțin, dar totuși mi-am pus de gând, să nu mai zimbesc cu atâta ușurință când aud graiul amicului meu Amăgescu, ale cărui teorii — voi mai vorbi și despre altele — poartă totuși timbrul mediscutabil al probabilității...

Din lumea oficială a putut afla doar că dorința României e să păstreze mai departe bunele raporturi cu monarhia vecină și — poate — i s'a exprimat de către cineva și speranța că Românii din acea monarhie au să fie mai omeneste tratați în viitor.

Din presă însă contele Czernin a putut afla gândul întreg al poporului român.

A putut afla că toată suflarea românească a fost erud jignită că politica dlui conte Berchtold tinea să întărească formidabil Bulgaria în contra intereselor României și că această tendință neînțelegând încă, Românii liberi nu pot să mai aibă simpatii pentru monarhia care le-a trădat interesele, pe care avea datoria să le apere cu ultima vigoare.

A mai aflat contele Czernin că Românii din regat nu mai pot privi cu simpatie și încredere spre Viena, cât timp frații lor numeroși din monarhia vecină sunt dați pradă Ungurilor și Rutenilor.

Cu aceste știri și aceste impresii s'a dus de sigur la împărat ministrul Austro-Ungariei la București. Acest fin diplomat nu se poate să nu fi aflat ceea ce se spuneam noi, ceea ce gândesc toți Românii și ceea ce nu pot exprima decât sugrumat oamenii noștri politici, oficiali sau nu.

Și contele Czernin e un om prea cinstit ca să poată spune suveranului său altceva decât adevărul.

Cari vor fi urmările comunicărilor dlui Czernin? Nu putem ști și, ne pare rău că nu ne putem face iluzii. Căci, cu toată desbinarea lor, Ungurii stăpânește încă puternic monarhia vecină, căreia îi dau directiva lor în politica externă.

Ar fi o minune supranaturală ca aceia cari nu văd de atâta timp urmările neaplicării legii naționalităților în Ungaria, — să înceapă a vedea acum, deodată — la ce primejdie a ajuns monarhia condusă de patimile și interesele naționale ale Ungurilor. De aceea nu ne putem face iluzii, că de astădată orbii vor vedea și paraliticii vor face acte de energie, — și rămânem în așteptarea catastrofei fatale, la care duce întotdeauna asuprirea pătimășe.

Iar poporul de martiri asupriți, își va câștiga libertatea prin el însuși, încălzit și îmbărbătat în luptă de simpatia celor de un neam cu el.

Chestia revizuirii bulei „Christifideles” „Unirea dela Blaj primește dela corespondentul ei din Viena următoarele informații:

„Chestia revizuirii parțiale a bulei „Christifideles”, prin care s'ar reincorpora diecezelor noastre unele parohii, cari în adevăr sunt românești, a făcut nou pas spre realizare. Episcopii noștri interesați, în frunte cu Esc. Sa I. P. S. D. Metropolit Dr. Victor Mihályi, în legătură cu concluziunile conferenței episcopice ținută la Blaj în 29 August 1912, au prezentat nuntiatorei din Viena în ziua de 15 Decembrie c. un memoriu, în care cer reincorporarea parohiilor române la vechile dieceze.

Urmează, ca Esc. Sa Nuntial apostolic, incredințat cu rezolvirea afacerii, să intre în tratative cu noul episcop de Hajdadorogh și cu guvernul unguresc și apoi ascultând din nou și pe episcopii noștri, să facă propunere sf. Scaun pentru rezolvirea definitivă a acestei chestiuni, dela a cărei fericită deslegare atârână pacea, liniștea și mântuirea atâtor suflete credincioase”.

Aducând cu plăcere la cunoștința cetitorilor noul demers al Preaștințitorilor Arhieriei, ne exprimăm din nou speranța, că în cele din urmă aceste nizuinți vor trebui să aibă totuși rezultatul dorit de întreaga obște românească.

România și chestia de naționalitate din Ungaria. „Pester Lloyd” primește dela consulul general român din Budapesta, d. G. Bilciurescu, ministru plenipotențiar, următoarele:

În numărul de Sâmbătă, din 20 Decembrie „Pester Lloyd” a publicat un articol intitulat „România și chestia de naționalitate din Ungaria”, în care articol se cuprind unele încorectități. Între altele mai cu seamă una, pe care, din cauza formei ei precize, nu pot s'o las fără desmintire.

Am, deci, onoarea, ca apelând la simțul de dreptate și moderațiune al ziarului d'voastră, de mare influență, să vă rog să luați la cunoștință, că afirmatiunea, după care Liga Culturală română ar primi o subvenție din partea guvernului român și s'ar bucura de un sprijin material din partea cercurilor oficiale ale României, nu corespunde adevărului.

Desmintirea aceasta oficială a fost provocată de o corespondență primită din București — după cum spune „Pester Lloyd” — din sursă în afară de sfera redacțională și ziarul, publicând-o, nu s'a identificat cu ea.

Corespondența din chestie trimisă „de o persoană pretuită”, cuprindea, în legătură cu protestul presei române împotriva interpelației contelui Károlyi în chestia ovreiască din România, — care era un amestec necompetent în afacerile interne ale României, — denunțări mărsave la adresa Ligei române și a guvernului român. Autorul corespondenței își tradează origina perciunată prea evident, când stăruie să afirme, că, da, puterile semnate ale tratatului din Berlin au dreptul să-i impună României încetăținirea tuturor ovreilor. Perciunatul a avut însă în vedere discreditarea României, atrăgând atenția guvernului ungar asupra amestecului, ce și l'ar permite Liga română în afacerile interne ale Ungariei, de vreme ce Liga a hotărât să țină adunări în fiecare Sâmbătă, în scopul ca chestia română din Ungaria să nu se „liniștească” și de vreme ce Liga, tot în acest scop, a mai „provocat toate societățile românești din Ungaria la o acțiune unitară”. Și ca perfidia să fie perfectă, perciunatul dăduse alarma, că, iată, aceste hotărâri le-a luat Liga română, pe care guvernul român o subvenționează. Guvernul român ar avea datoria — spune perciunatul — să dizolve Liga, sau să-i detragă subvenția.

La sfârșitul corespondenței revine apoi asupra chestiei Ciangăilor, pe cari guvernul român

i-ar asupri și nu le-ar da preoți și școli ungurești. În consecință nici Liga română n'ar fi având nici o îndreptățire morală să-i „răsvrătească” pe Românii din Ungaria împotriva „subjugării maghiare”.

Acesta e conținutul corespondenței din București, pe care „Pester Lloyd” o publicase între știrile politice ale zilei, revenind acum, după desmintirea oficială a dlui Bilciurescu, să declare că nu se identifică cu ea.

Împăratul Germaniei și statul unitar național maghiar. În numărul său recent revista „Kelet Népe” reaminteste cetitorilor săi un articol de pe vremuri al baronului Desideriu Bánffy, în care articol bar. Bánffy afirma că pe timpul serbărilor milenare „un mare bărbat de stat german” i-a făcut următoarea declarație:

— Mai bucuroș jertfesc pe Sașii din Ardeal — cari de altfel tot se împuținează — în scopul creării statului unitar național maghiar, decât ca, împreună cu Sașii, satisfacerea revendicărilor juste și nejuste ale celorlalte naționalități ce gravitează în alară, să împiedece formarea statului unitar maghiar.

Pe acea vreme bar. Bánffy nu amintise numele personajului din chestiune — acum însă revista „Kelet Népe” declară că acest „mare bărbat de stat german” a fost împăratul Wilhelm.

Ce bine că se pot mângâia compatrioții noștri cu astfel de inventiosități.

Tratativerle româno-maghiare.

Voci din presa ungurească.

Arad, 24 Decembrie.

Avem în fața noastră iarăș pe „Pesti Hirlap”. Acest eminent organ de publicitate maghiaro-semit scrie azi despre posibilitatea unei aplicări a legii de naționalitate XLIV: 1868 următoarele:

Pactul româno-maghiar va fi tradus în realitate cu ajutorul administrației și al ordonanțelor ministeriale. Crima contelui Tisza de a fi înlesnit Românilor o cucerire atât de grozavă are un singur scop: contele Tisza dorește să-și sporească puterea prin atașarea Românilor. În acest scop el pune o singură condiție ireconciliabilă: disolvarea partidului național român și contopirea lui în cadrele partidului guvernamental. Programul pactului e programul trădării de patrie. Dela 1868 și până azi n'a fost nici unul din șefii guvernelor atât de ticălos ca contele Tisza, care nu-și face nici un scrupul din a nimici unitatea națională a statului. Chiar și contele Szapáry Gyula, care e cunoscut ca cel mai malcabil prim-ministru, a spus în plin parlament, că legea de naționalitate trebuie abrogată.

Încă dela 1790, o multime de legi prevedeau întrebuințarea exclusivă a limbii maghiare în toate domeniile vieții de stat. Se impune indeosebi aplicarea legii VI din 1840, care spunea, că nu poate fi tolerat, în Ungaria, în slujba bisericăscă nici un preot, nici un capelan și nici un predicator simplu chiar, dacă nu știe ungurește. Cerem îndepărtarea tuturor popilor neștiutori de limba ungurească.

Se impune apoi aplicarea articolului de lege II. din 1844, care hotărăște în instrucție dominația exclusivă a limbii maghiare. Legea aceasta n'a fost abrogată nici prin paragraful 17 al legii de naționalitate dela 1868, în care se zice: „naționalitățile, cari locuiesc în blocuri mai mari pot să se cultive în limba lor maternă până la limita dela care începe instrucția academică.” Guvernul trebuie să sdrobească și școlile nemaghiare existente, decum să conceadă ridicarea mai multor școale medii nouă.

De când justiția a fost separată de administrație, nu mai poate fi vorba de concesi în a-

ceste domenii. Legea de naționalitate are o multime de dispoziții absurde, cari într'un stat cultural nu se pot aplica. Funcționarii și judecătorii ar trebui să învețe limbile valahă, slovacă, croată, vendă, sârbă, rutenă și slovenă.

Și fiecare din aceste limbi e numai o idiomă. Tot așa va putea cere contele Tisza cunoașterea limbii eschimoce și a celei sanscrite. Omul modern învață limbile franceză, germană, engleză, iar nu pe cea valahă etc. Dacă s'ar aplica legea de naționalitate ar înceta limba ungurească ca limbă de stat, deși înșiși bărbații politici nemaghiari întrebuntau limba maghiară ca limbă de înțelegere reciprocă.

Dacă mai socotim, că s'a pus în perspectivă și statificarea administrației, se poate prevedea un hal complet.

Am dat numai pe scurt ieșirile artificiale ale lui Pesti Hirlap. Ele sunt garnisite cu mult usturoi din bucătăria maghiaro-izraelită.

Dar tot în numărul de azi, numitul ziar, mai publică următoarele informații în chestiune:

Președintele d. T. Mihali a comunicat membrilor comisiei însărcinate cu tratativele, faptul că contele Tisza nu renunță cu nici un preț la condiția disolvării partidului național român și a intrării acestuia în partidul guvernamental maghiar. Ieri, Marți, a avut loc o consfătuire în chestiune. Se va convoca comitetul național român, apoi conferența națională. Președintele partidului, d. Gh. Pop de Băsești a convocat comitetul pe sfârșitul acestei săptămâni.

Membrii comisiei tratativerlor vor merge în provincie la fiecare membru din comitet, pentru ca să demonstreze că disoluția partidului național român nu poate să fie în împrejurările actuale decât în interesul poporului românesc. Nu trebuie scăpat prilejul imbiat de contele Tisza, pentru că cine știe când va mai avea Ungaria un ministru președinte, care să facă Românilor atâtea concesi.

Din însărcinarea primului ministru, d. Iuliu Maniu pregătește o formulă, care să multă-

mească pe toți. Comisia tratativelor dorește cu atât mai mult ca comitetul național român să adopte formula dlui Maniu, cu cât, în caz contrar, contele Tisza va încheia pactul cu prelații și moderații români, cari au mare influență asupra poporului.

De data asta *Pesti Hirlap* s'a întrecut pe sine, ceea ce e un lucru destul de respectabil. *Nici un singur cuvânt nu este adevărat din aceste rânduri ciudate. Partidul național român nu se va dizolva niciodată, — și în acest punct nu încapă nici măcar discuția cu contele Tisza.* Adevărat e numai, — după cum am accentuat și în numărul nostru de ieri, că *tratativatele au ajuns în stadiul decisiv.* Amănunte asupra lor nu cunosc decât cei direct inițiați, iar aceștia n'au destăinuit și nu pot să destăinuiească nimic încă din mersul tratativelor.

Un alt ziar unguresc, ziarul *Világ*, organul bănuitorului domn Jászai, spune că ieri, Marți, dd. *Mihali, Maniu și Braniste* au avut îndelungate consfătuiri cu contele Tisza. Ziarul declară, că svonorile de ieri ale ziarelor sunt neîntemeiate, spune apoi că deține din izvor inițiat următoarele informații:

Pactul român încă e departe de a fi terminat. Se vede acest lucru și din faptul, că tratativele trebuie să se mai continue și după sărbătorile catolice. *Tratativatele sunt încă tot de caracter informativ și astăzi.* Autonomia Ardealului e o pretenție tot atât de platonice, cum ar fi din partea partidului kossuthist uniunea personală. Se va renunța ușor la ea. *Dar partidul național român nu va renunța în nici o împrejurare la situația sa de partid separat.* Cine cunoaște episodul-Mangra, vede clar absurditatea acestui lucru. Tot atât de absurd e ca Tisza să consimtă la abrogarea legii lui Apponyi. Doar pe timpul prezidenției lui a depus în cameră ministrul de instrucție de atunci *Berzevicy* o lege privitoare la instrucția elementară și acea lege era, din punctul de vedere al naționalităților, mai riguroasă decât legea lui Apponyi. Contele Tisza e cu mult mai consecvent decât să admită un asemenea lucru. *În partidul guvernamental nu întimpină crezământ svonorile în chestiune,* deși e neîndoios, că chiar și numai faptul că există tratativele deșteaptă nedumeriri. Semnele arată că tratativele se vor prelungi încă multă vreme, după ce și în sânul comitetului național român ele au trezit o vie neliniște.

E clar, că aceste informații ale ziarului *Világ* sunt primite dela unul din membrii români-renegați ai partidului muncii. Tot atât de clar e însă, că aceste informații se apropie mult de adevăr, deși sunt lipsite de orice temei obiectiv, bazându-se numai pe o pură combinație.

Adevărul e că, da, semnele nu trebuie să ne facă optimiști. Cunoscând cerbicia contelui Tisza și cunoscând și mai mult sentimentele românești și înaltele convingeri ale celor însărcinați cu lămurirea contelui Tisza, — sortile inclină spre un nesucces.

„Pester Lloyd” despre tratativele de împăcare.

În primul său de azi „Pester Lloyd” ocupându-se cu tratativele dintre guvern și Români, protestează împotriva invinuirilor, ce i se aduc din partea presei opoziționiste contelui Tisza, că acesta ar trada interesele națiunii maghiare Românilor. Organul nemțesc al guvernului asigură opoziția, că nu e vorba de știrbirea ideii statului ungar național, ci obiectul și tema tratativelor îl formează numai doleanțele privitoare la chipul în care se aplică principiul fundamental al politicii maghiare concepute în cadrele neștrămutabile ale ideii de stat, prin-

cipiu în baza cărnii fiecare membru al națiunii ungare unitare, indivizibile, are drept la întrebuințarea limbii sale, și la dezvoltarea neîmpiedecată a însușirilor sale de rasă. În cât poate fi vorba de concesiuni din partea guvernului, aceste pot consta numai în împiedecarea bruscării simțimentelor poporului românesc de către organele subordonate. Dorințele de natură curat culturală ale Românilor trebuie să fie respectate în chip mai binevoitor.

„Pester Lloyd” își termină articolul făcând atentă opoziția, că fabricându-și o armă din interese de partid împotriva guvernului, din chestia de naționalitate, strică numai poporului maghiar, iar nu dușmanului. Opoziția maghiară ar trebui să renunțe la atitudinea ei soviniștă în chestia de naționalitate, căci prin opunerea ei Români și-ar perde încrederea în guvern.

CRONICA ȘCOLARĂ

În plină anarhie.

De Dr. O. Ghibu.

Nu știu sigur: unde trebuie căutată cauza, că la noi literaturii didactice pentru cursul primar nu i s'a dat nici odată atenția, pe care o merită. Afară de autorii de cărți de școală, de editorii și de cumpărătorii lor, cari s'au ocupat de literatura didactică fiecare din punctul lor de vedere, se poate zice că nimeni nu s'a interesat în mod sistematic de acest important ram al literaturii noastre.

Într'un anume moment (la anul 1862), ce e drept, luase „Asociațiunea” această chestie în mână, dar numai pentru puțin timp, după care ea a rămas din nou în grija întâmplării.

În lipsa unei conduceri și supravegheri unitare, în literatura noastră didactică s'a instăpănit o adevărată anarhie, care prospera cu atât mai bine, cu cât și situația creată școlilor noastre prin noile legi școlare, o favoriza. Situația a ajuns de așa, încât totul începuse să atârne, în acest punct, de bunul simț și de conștiința singuraticilor autori de cărți de școală. Dacă aceștia mai erau oameni de conștiință, lucrurile puteau fi încă tolerabile, — în cazul contrar, activitatea lor putea fi un adevărat atentat la ființa genuină a școlii noastre confesionale.

Ar trebui să merg prea departe dacă ar fi să dovedesc afirmațiunea aceasta aici, cu acest prilej. O voi face aceasta — cred — cu altă ocazie, deocamdată voi vorbi numai despre una din rătăcirile cele mari, și anume despre cea din urmă.

Unii dintre cetitorii acestui ziar își vor aduce poate, aminte, de un articol al meu publicat în Nr. 210 și 211, sub titlul: *Abcedar și Abcedare*. În acest articol îmi arătam părerea, că nici un singur *Abcedar* din câte se întrebuințează astăzi în școlile din mitropolia ortodoxă, nu e la nivelul pedagogiei moderne și la nivelul literaturii noastre de azi. Afirmațiunea mea se sprijinea și pe oarecari dovezi.

Se înțelege că articolul nu aducea toate dovezile posibile, din motivul că el nici nu voia să fie un studiu amănunțit, care pe lângă că ar fi fost aproape de prisos, ar fi reclamat și un întreg volum, iar nu numai câteva coloane de ziar. Cu toate acestea articolul meu cuprindea, pe scurt, toate dovezile esențiale, din cari se putea vedea valoarea cărților censurate, și a tezei pe care o pusesem.

Acest articol a supărat rău pe d. Iuliu Vuia, care în Nr. 228, plecând dela un citat din scrierile lui Goethe, pe cari de sigur le cunoaște foarte temeinic, îmi reproșează lipsă de obiectivitate și alte de acestea. La răspunsul meu (Nr. 232) prin care-i spulberam toate observațiile, d. Vuia vine și își spune „ultimul cuvânt” (Nr. 242). — Anume, după ce îmi rămâne dator cu răspunsul la aporape toate întrebările puse, d-sa încheie cu afirmarea că eu, care am îndrăznit să mă ating de cărțile d-sale, am „pălmuț morală” și că „morală și natura se răsună, fie mai curând fie mai târziu” etc etc.

lată-ne deci dela *Abcedar la Morală*.

Fie! Putem face, pe lângă *Pedagogie*, și puțină *Morală*! Cred că așa ceva poate să fie foarte instructiv, deși nu în aceeași măsură de înalțător.

Dl Vuia e după convingerea mea cea mai intimă — pe care mi-am exprimat-o și cu alte ocazii, — un om cu totul nechemat să facă cărți de școală, din simplul motiv că d-sa, pe lângă că nu-i în curent cu Didactica modernă, nu știe nici românește și nici ungurește. Deși de un lung șir de ani publică tot felul de manuale, d-sa nu e în stare să scrie nici două propoziții românești într'o limbă frumoasă și cu ortografie corectă. D-sa face cele mai elementare greșeli, îndată ce ia condeiul în mână. Asta o știe oicine a cetit o scrisoare de-a d-lui sau a luat în mână vre-o carte, din multele pe cari le-a făcut.

Cu toate acestea dl Vuia, folosindu-se de niște mijloace foarte ingenioase, își sugerează convingerea, că activitatea d-sale literară didactică e cea mai excelentă cu putință. Pe copertele unora din cărțile d-sale, după înșirarea celor 14 cărți de școală pe cari le-a publicat (în 88 de ediții, cu totul!), găsim următoarele aprecieri modeste, publicate de d-sa: „Aceste manuale au fost cualificate prin recenzunile ministeriale ca *manuale de model, ce cele mai succese creațiuni, cari stau la cel mai înalt nivel cultural-literar și sunt scrise după cel mai bun și mai ușor metod*”.

Faptul că *Abcedarul* d-sale a ajuns la ediția a X-a (??) dlui Vuia i se pare că „se recomandă de sine”. Pe d-lui „nu interese materiale, ci dorul și ambiția nobilă de a pune școala română în curent cu pedagogia modernă de azi (!)” l-a condus la edarea *Abcedarului*. Cu o modestie rară vorbește mai departe despre „noi cari am muncit și am remediat atâtea defecte în ogorul școlii românești”, cari „am depus o muncă supraomenească și am sacrificat pe altarul culturii *sănătate și bani*”.

Că, cu toate aceste sacrificii, acum vine cineva și găsește că manualele d-sale nu-s la un nivel mulțămitor, aceasta înseamnă pentru dl Vuia pur și simplu, că „noi nu ne știm stima luminătorii neamului”, pe acești „modeste și disprețuiți învățători ai vremilor de azi”!

De când l-am cunoscut pe dl Vuia, m'am convins că am de a face cu cel mai tipic erou al vorbelor mari și al frazelor goale.

În anii din urmă am văzut că d-sa e și mai mult decât atât: e un om periculos pentru școala noastră, atât de greu încercată. Periculos prin prostia multelor manuale cu cari a inundat școala noastră, prin lipsa de sinceritate și de moralitate a lor.

Aceștia nu sunt „vorbe mari”, menite a face efect, ci sunt cuvinte cari se bazează pe realitate.

Dl Vuia a scris, în urma legii dela 1907, pe lângă tot felul de manuale pentru diferitele materii, și manuale pentru limba maghiară. A scris anume două manuale: unul pentru cl. I—III, celalalt pentru cl. IV—VI („*Curs practic pentru învățarea limbii maghiare*”, Arad). Multămită reclamei americane pe care și-a făcut-o și pe care, am indicii pozitive de a sustine, că a și plătit-o, partea I a ajuns la ediția a X-a, iar a doua la ediția a VIII. Nu sunt în măsura de a constata întru cât au apărut de fapt toate edițiile anterioare ale acestor cărți, sau nu, — fapt e că azi ele poartă pe copertele lor aceste ediții.

Să nu se mire nimeni că mă îndoiesc în acest punct. Căci dl Vuia își are și în această privință obiceiurile d-sale.

D-sa nu face ca alți scriitori, cari își tipăresc cartea mai întâi în ediția I; *d-sa și-o tipărește de-a dreptul în ediția a IV-a*, cum a făcut d. e. cu Partea a III-a a „*Cursului practic*” pentru învățarea limbii maghiare”, apărut în toamna aceasta.

(Sfârșitul, în numărul de mâine.)

Mimoza pudica,

exadvocatul Dr. Aurel Oltean, referentul școlar al Consistoriului gr. or. român din Oradea-mare, sprijinitorul politice de tradare națională a ipochimenui călugăr Mangra — înaintea judecătoriei din Arad.

— *Un proces senzational cu urmări tragico-comice.* —
Arad, la 24 Decembrie.

În primăvara acestui an făcuse mare svon prin publicul românesc interpelația amicului nostru d. Dr. Iustin Marșieu, ce în calitate sa de deputat sinodal adresase părintelui Episcop Ioan I. Papp în chestia unor oficanți ai Consistoriului gr. or. român dela Orade, pe cari răfăcutul călugăr Mangra și-i așezase stâlpi ai principiilor sale trădătoare de neam.

D. Dr. Iustin Marșieu amintise despre 2 funcționari ai Consistoriului dela Orade și zicea între altele că „se svonește și aceea, că unul din acei doi funcționari și anume cel aplicat la resortul școlărilor din Oradea-mare nu numai că ar fi de confesiune greco-catolică și nici până astăzi nu ar fi trecut deplin legal la confesiunea noastră, dar nici nu ar îndeplini condițiile ce trebuie să se ceară conform §-lui 6 al Statutului-Organic chiar și dela cel din urmă membru al ori cărui sinod parohial, deoarece acelui funcționar, se zice, că prin sentința forurilor competente i s'a sistat dreptul de advocat pentru grave delictes”.

În acest desemn discret al amicului nostru d. Dr. Iustin Marșieu, stimabilul individ Dr. Aurel Oltean, amicul bolnavului călugăr dela Orade a văzut trăsăturile caracteristice ale sinelui său. El, ce e drept, se știa cu musca pe căciulă ori pe gioben, dar se știa și amicul amicului său, iară pe acesta îl știa amic cu amici mai mari și tari, cari pot face totul în țara aceasta, chiar și omenie din neomenie și astfel pudica mimoza, ce aude la numele de Dr. Aurel Oltean, a dat în proces nu numai pe d. Dr. Iustin Marșieu, ci și toate ziarele din țară, cari au pomenit de *calomnia*, ce i s'a adus dânsului, pudicului.

În decursul instrucției procesului d. Dr. I. Marșieu a cerut să i se admită dovedirea afirmărilor sale. Judecătoria a admis dovedirea. D. Dr. Aurel Oltean e fără îndoială bărbat fără prihană, dar a avut grozavul ghinion, că d. Dr. Marșieu a putut să dovedească nu numai ceea ce a afirmat despre neprihănită mimoza, ci chiar ceva mai mult. S'a dovedit că amicul și propta principiilor politice ale trădătorului dela Orade a fost osândit din partea camerei advocațiale din Timișoara cu sentința Nr. 847 din 1898 cu suspendarea dela exercicierea advocaturei, cu sentința Nr. 406 din 1902 la înfruntare în scris, cu sentința Nr. 1239 din 1903 la amendă de 100 cor., cu sentința Nr. 20 din 1906 la amendă de 300 cor., cu sentința Nr. 1064 din 1908 cu amendă de 200 cor. și cu sentința Nr. 1380 din 1908 cu înfruntare în scris pentru delictes în contra clienților săi, iar din 1909 și până azi stă sub cercetare disciplinară. În 1909 onorabilul neprihănit a părăsit cu glorie Vârșețul și s'a așezat în Budapesta, unde 4 ani de zile a săvârșit acțiuni advocațiale fără să fi fost înscris la camera advocațială de acolo, făcând adevărat pe advocatul clandestin. În Budapesta a fost instituit de translator la tribunal, dar și tribunalul a început să-l prigonească pentru sentimentele sale patriotice ungherești și astfel prin actul Nr. 15 Prez. C/24 din 1912 l'a amovat din funcțiunea de translator. Atunci în sfârșit și-a aflat sacul petecul și Mangra l'a luat în apărare pe nobilul bărbat și l'a făcut de-a dreptul referent școlar la Consistoriu gr. or. român din Oradea-mare, fiindcă la așa cap așa căciulă trebuiește și exadvocatul Dr. Oltean prin opuri neperitoare și-a dovedit destoinicia sa de *pedagog român*.

În considerarea tuturor faptelor ale pedagogului în ziua nefastă de azi judecătoria cercuală din Arad cu Nr. 1913 B. II. 792 a adus sentință, că „deoarece s'a adevărit că acuzatorul a fost pedepsit cu cele mai grele pedepse, a fost suspendat, a fost judecat la pierderea oficiului și deoarece acuzatul Dr. Iustin Marșieu ca deputat sinodal și-a făcut numai datorința, când a scrutat și a știricit trecutul acuzatorului și după ce acuzatul și-a dovedit afirmațiunile, ba încă și mai mult, astfel Dr. Iustin Marșieu a trebuit să fie achitat de sub acuza, ce i s'a făcut și de sub urmările ei”.

În chipul acesta referentul școlar al ipochimenui a găsit, ce a căutat și acum se va întoarce

încărcat de cinste la Orade ca să se bucure împreună cu tovarășul nedespărțit al ouălor clocite.

În cursul debaterii procesului cinstitul susținător al mangrismului nu și-a putut stăpâni firea și iar s'a obrăznicit. Când d. Dr. Iustin Marșieu înșira sumele de amendă, cu cari fusese pedepsit acuzatorul său, acesta îl întrerupe:

— Ce-ți pasă dumitale de pedepsele mele. Le voi plăti. Am eu bani destui, deși nu-i iau din București, de unde-i iai Dta.

Și o dădea înainte cu „tulzó oláhok”, „dákó-oláhok” „magyar hazafi” ș. a. Dar patriotismul de data asta i-a ieșit ciracului pe nas.

După aducerea sentinței eroul orădan a început să-i dea târcoale dlui Dr. Marșieu rugându-l să mușamalizeze toată afacerea și mai ales să nu dea publicității cele petrecute azi la judecătoria.

— N'am cu Dta nimic, dle, dă-mi pace, zice d. Marșieu.

— Dar vezi că mă nefericești.

— Pleacă...

— Iai pe suflet doi orfani, că eu mă împușc.

D. Marșieu s'a grăbit să-i întoarcă onorabilului său acuzator spatele și astfel acesta a rămas cu gura căscată.

De încheiere am avea un cuvânt către părintele Episcop al Aradului, care în răspunsul dat interpeleției dlui Marșieu spunea, că „și va procura informațiuni pozitive asupra celor susținute și va lua dispozițiile, cari se vor arăta necesare în temeiul rezultatului cercetării, ce va efectui”. Rugăm deci pe P. S. Sa părintele Episcop să procure toate documentele indicate mai sus dimpreună cu sentința judecătoreie din Arad și să tragă apoi concluziunile.

Il rugăm însă pe P. S. Sa să cerceteze și cazul dlui secretar ministerial în pensiuine, acum referent epitropesc la Oradea-mare, d. Silviu Suciu și să-l asculte sub jurământ asupra întrebării, dacă profesază ori ba credinți eretice? Noi îi vom indica P. S. Sale martori în chestiuine.

Pentruca să se știe odată, cine sunt proptele lui Mangra.

„Cartea verde” a României.

— Documente. —

AI 111-lea.

D. Nanu, ministrul nostru la Petersburg, comunică d-lui Maiorescu la 28 Februarie.

Relativ la conferința, ministrul afacerilor străine n'a luat încă dispoziții din cauza dificultăților de procedare, motivate de propunerea Germaniei ca deciziunea să fie luată cu unanimitate în loc de majoritate, mai ușor de obținut. El speră să poată convoca întrunirea în cursul săptămânei viitoare. În ce privește chestiuinea Silistrei, atât după câte șocotes în ceasul acesta, atitudinea Mariei Britanii ca privire la noi va fi pe față ostilă, aceea a Franței contrară și cea a Rusiei nedecisă. Una din marile dificultăți va proveni din antagonismul dintre cele două grupuri de puteri...

AI 112-lea.

D. Nanu mai comunică dela Petersburg, la 3 Martie următoarele:

Astăzi, lungă întrevedere între ambasadorul Austriei. Ambasadorul Germaniei, care foarte convins de dreptul nostru și a primit instrucții ca să susție energic cererile noastre, a insistat pe lângă ministrul afacerilor străine pentru întrunirea conferinței; din nenorocire, ambasadorii Austriei și Franței, pe cari i-am văzut, n'au primit încă instrucții relativ la participarea lor la conferință. Ar fi timpul să se intervie pe lângă marile puteri pentru a se grăbi să trimeată instrucții ambasadorilor.

O telegramă din Sofia anunță plecarea d-lui Danell pentru St.-Petersburg.

AI 113-lea.

La 4 Martie, d. Nanu mai comunică: Ambasadorul Angliei mi-a spus că instrucțiunile îl vor sosi cel mai curând Miercurea viitoare și că după părerea sa nu se poate începe înainte de sosirea d-lui Delcassé.

Trebuie să ne așteptăm la o nouă întârziere de

o săptămână cel puțin, cu toată buna-voința ministrului afacerilor străine de a grăbi întrunirea.

AI 114-lea.

D. Mavrocordat, ministrul nostru la Viena, comunică d-lui Maiorescu la 5 Martie 1913 că nu s'au trimis nici instrucțiuni ambasadorului austro-ungar la Petersburg din cauză că contele Berchtold voia să reguleze încă anumite puncte de detaliu, dar că aceste instrucțiuni vor fi trimise în curând și că ele vor sprijini pe cât posibil cererile noastre.

AI 115-lea.

Ministrul nostru la Berlin comunică la 5 Martie:

„...Schimbul de vederi între puteri cu privire la chestiuinea prealabilă de procedură, ridicată de ministrul afacerilor străine al Rusiei, continuă încă și se speră aici că va fi terminat în câteva zile.

Cabinetul din St. Petersburg a cerut de asemenea ca toate cele 6 puteri să se angajeze a observa față de cele două guverne în cauză, un secret absolut asupra procedurii care va fi adoptată ca și asupra voturilor ce vor fi emise.

Secretarul de stat m'a asigurat că de acord cu Viena și Rusia, el nu va admite nici o modalitate de procedură care ar putea prejudicia fondul în desavantajul nostru.

AI 116-lea.

Ministrul nostru la Belgrad comunică la 7 Martie 1913:

Secretarul general al ministerului afacerilor străine mi-a spus că guvernul rus a făcut cunoscut la Sofia că d. Danell poate să se dispenseze de a merge la St.-Petersburg, unde prezența sa nu e de loc necesară pentru soluțiunea diferendului româno-bulgar.

Generalul Rodko Dimitrieff a fost trimis în Rusia pentru chestiuinea delimitării frontierelor între aliați căci, vizibil, nu se mai pot înțelege. Toate persoanele cu cari am vorbit de această afacere, mi-au declarat că dela general la ultimul soldat, toți Sârbii sub arme refuză să părăsească Monastirul și celelalte orașe cerute de Bulgari și vor prefera să fie omorâți de Savoff decât să renunțe la ceea ce au câștigat. Ministerul Bulgariei a sosit eri la Sofia poate descurajat și nu știe ce atitudine să ia față de Sârbi, în care numai găsește decât vrășmași.

(Subliniem acest document pentru că împreună cu cel cu No. 107, datat 23 Februarie 1913, învederează că guvernul român era prevenit asupra evenimentelor noi ce se pregăteau în Balcani și că cuvântul profetic al d-lui Titu Maiorescu: „trenul României n'a sosit încă”, concretiza o întregă prevedere chibzuită și prudentă a lucrurilor. — N. R.)

AI 117-lea.

Ministrul nostru la Viena telegrafiază ministrului de externe la 7 Martie 1913:

Ministrul afacerilor străine m'a încumostințat că instrucții au fost date în principiu ambasadorului Austro-Ungariei la Petersburg, dar că guvernul austro-ungar nu este încă de acord cu celelalte puteri asupra câtorva puncte de procedură; așa, în caz de paritate de voturi guvernul austro-ungar este de părere să se adreseze unui supra-arbitru, căci hotărârea ar depinde în acest caz mai ales de acest supra-arbitru.

Ministrul afacerilor străine mi-a reînviat din nou făgăduiala sa să susție cât va putea mai bine punctul nostru de vedere”.

AI 118-lea.

Ministrul plenipotențiar al României la Viena către ministrul afacerilor străine, la 8 Martie 1913:

„Ambasadorul Germaniei mi-a spus, că, de oarece, pentru motive de prestigiu sau sentiment național, facem din Silistra o condiție sine qua non, Germania și Austro-Ungaria ne-au susținut serios. Dar că ar fi mai bine pentru noi, ca în loc să ne instrăinăm pentru totdeauna pe Bulgari, să primim oferta de a fortifica Silistra, cedându-ne înăltimile cari o domină și pe cari le vom putea fortifica, ceace ar micșora valoarea Silistrei, — și o întindere mai mare de partea Mării Negre, care iarăși își are importanța sa.

Al 119-lea.

Ministrul afacerilor străine către legațiunile României, la 8 Martie 1913:

Unul dintre argumentele cari, în diferendul româno-bulgar sunt cele mai adeseori puse înainte contra cedării oraşului Silistra României, mai ales după numeroasele interviuri şi declaraţii ale unor oameni politici bulgari, e că această cesiune ar da naştere unei duşmăni ireductibile a Bulgarilor contra Românilor şi ar face imposibile raporturile viitoare de bună vecinătate.

Socotim că acest argument este lipsit de valoare.

Nouile achiziţii impun Bulgariei o cu totul altă problemă politică de rezolvit, adevărata sa problemă vitală. Prin cele două porturi Kavala (acum Lagos) şi Dedeagaci, Bulgaria a ajuns la marea Egee; prin urmare urmează lucrările necesare îmbunătăţirea porturilor, construcţia drumurilor de fer; apoi, exploatarea mării regiunii de tături turceşti şi mai întâi de toate consolidarea etnică a ţării cucerite şi a frontierelor din spre Sârbi. Grecii şi din spre Albania sau Macedonia. Aceste grave chestii vor produce, îndată după încheierea păcii, preocupări atât de asorbitoare şi de un ordin atât de superior, încât toate sentimentele sau resentimentele provocate în primul moment prin cedarea unui mic oraş ca Silistra, şi a regiunii, relativ neînsemnată până la Marea Neagră, locuită de o majoritate tatară, vor dispărea dela sine.

Să adăogăm la aceasta că nouile complicaţii de prevăzut între aliaţii de azi, vor obliga Bulgaria la toate menajările faţă de România, vecină cu finanţele înfloritoare şi armata intactă.

Trebuie acum să mai complectăm perspectiva, privind şi latura românească. Dacă România dobândeşte Silistra cu o linie de frontieră raţională până la marea Neagră, şi dacă — cum pare sigur — bisericile şi şcolile macedo-române obţin situaţia lor legitimă, România va putea să privească cu toată liniştea mersul ulterior al evenimentelor în Balcani.

Dacă, din contra, i se refuză Silistra, va fi forţat tentată să intervie la fiecare mică ori mare complicaţie viitoare din Balcani, la fiecare dificultate dintre aliaţii de azi, şi nici un guvern român nu va putea rezista curentului opiniei publice, cu atât mai greu de menţinut pe calea intereselor generale ale Europei, cu cât mediaţia actuală a celor 6 mari puteri va fi pregătit, unui popor până acum paşnic şi plin de atenţie pentru staturile mai marilor săi în civilizaţie, o decepţie mai adâncă.

Trebuie să mai adăogăm la acestea, că dacă nouile complicaţii de prevăzut între aliaţii balcanici, vor putea păstra un caracter local, cum de altfel războiul lor contrar Turciei a păstrat acest caracter până acum, o intervenţie armată a României ar face îndată să se nască primejdia conflictului european.

Aceste câteva observaţii ar ajunge, numai ele, să indice adevărata soluţie care trebuie dată diferendului româno-bulgar în interesul Europei.

Al 120-lea.

Ministrul afacerilor străine telegrafiază ministrului plenipotenţiar al României la Londra, la 9 Martie 1913:

Binevoitii a cere ca numeroasele comune macedo-române din Pind, între Samarina şi Metzovo să fie încorporate Albaniei. Insistaţi asupra principiului că în toate comunele în cari Românii sunt în majoritate limba administrativă să fie cea românească, ca şi în toate bisericile româneşti; principiul general ar trebui să fie înscris în constituţia Albaniei.

Al 121-lea.

Ministrul plenipotenţiar al României la Londra răspunde la 13 Martie 1913 că a expus cererile din telegrama de mai sus în reunirea ambasadorilor şi că „primirea făcută explicaţiilor sale şi demonstraţiilor sale pe hartă, a fost foarte prevenitoare şi a mulţumit în numele guvernului român pentru atenţia şi consideraţia arătate vederilor expuse prin reprezentantul său”...

Al 122-lea.

Memoriu remis în ziua de 14 Martie 1913 la Foreign-Office în urma cererii lui sir Edward Grey.

Guvernul român vede cu mulţumire crearea unui stat albanez independent, cu atât mai mult cu cât speră că, prin măsurile pe cari marile puteri garante vor binevoi să le ia, individualitatea numeroşilor Români cari vor fi încorporaţi Albaniei, va fi păstrată intactă între limitele statului albanez.

Regiunea cuprinsă între oraşele Ianina, Metzovo, Grebena şi muntele Gramos, este locuită de o populaţie în majoritate românească, care poate fi evaluată de mai mult de 80 mii locuitori şi care este grupată în 36 sate şi cătune, dintre cari principalele sunt: Samarina, Avdela, Penvoil, Crania, Labenitza, Seram, Laista, Leshnitza, Breaza, Turia, Medjidie, etc.

E locul să se observe că cele două versante ale Pindului, dela muntele Gramos până la Agrafa, sunt ocupate în majoritate de Români. O parte din această populaţie a fost anexată Greciei după tratatul de Berlin. Românii au protestat atunci contra acestei anexări.

Ar fi nedrept să se îngăduie din nou despărţirea din trunchiul compact al Românilor şi a le anexa la alte state decât Albania.

România este de părere că individualitatea lor naţională va fi mai bine păstrată într'un stat albanez independent, sub garanţia şi controlul marilor puteri, ale căruia limite ar trebui să fie fixate într'un mod pe cât posibil indiscutabil, pentru a evita turburări viitoare în aceste regiuni”.

După ce arată cari sunt frontierele considerate de guvernul român ca cele mai potrivite statului albanez, memoriul continuă:

„Pentru salvarea individualităţii naţionale a Românilor în aceste regiuni, cari vor fi încorporate Albaniei, marile puteri, vor binevoi să înscrie, nu numai în tratatul internaţional care va înlocui tratatul din Berlin, dar chiar şi în constituţia sau statutul organic al Albaniei, principiul că în administraţia tuturor localităţilor, în cari majoritatea ar fi românească, limba uzuală să fie cea română.

Noul stat albanez va trebui să garanteze o autonomie administrativă şi comunală, şi pe cât posibil, politică, Românilor din Albania, neputând nici o piedică funcţionării şcolii religioase române în cantonele locuite de Români.

Statul român va putea ca şi în trecut să subvenţioneze instituţiile de cultură românească din Albania, fără nici o restricţie din partea statului albanez”.

INFORMAȚIUNI

Pentru copiii săraci.

Arad, 24 Decembrie.

Se apropie serbătorile Crăciunului, — de aceea facem un apel la toate sufletele creştineşti din ţinuturile unde locuiesc Români, să înceapă colecte în cadrele posibile pentru a ajuta pe copiii săraci. Crizele de tot felul, recoltele slabe, sunt motive demne cari debunaseamă vor îndemna publicul nostru să întindă mâna de ajutor atâtor sărmani.

În ţările din apus sunt societăţi cu averi considerabile, cari se îngrijesc de soarta celor nevoiaşi. Se dau baluri splendide, se vând flori la anumite zile de dame şi d-şoare din înalta societate pentru scopuri de filantropie. Cât priveşte Aradul, epitropia bisericii gr.-or. va începe în zilele aceste o colectă în acest uman scop.

Acum în preajma Naşterii Domnului ar putea fi ceva mai omenesc, decât o mişcare în acest senz pentru uşurarea suferinţelor celor lipsiţi?

În primul rând forurile bisericesti vor avea la inimă această datorie creştinească.

Mersul vremii. Institutul meteorologic anunţă frig, zăpadă, în unele locuri ploaie.

Prognostic telegrafic: frig, zăpadă.

Temperatura la amiazi a fost 0.0 Celsius.

AMÂNAREA PROCESULUI DELA SĂTMAR.

La încheierea ziarului d. deputat Dr. Ştefan C. Pop a primit din Sătmâr o depeşă, în care se spune, că marele proces de agitaţie intentat bravului preot Gheorghe Muresan şi celorlalţi întemniţaţi ai episcopiei de Hajdudorogh, a fost amânat, la ordin ministerial, pe timp nedeterminat.

Desbaterea acestui proces urmărit cu cel mai viu interes de întreaga obşte românească, fusese fixată pe 12 Ianuarie st. n. 1914.

Va să zică calvarul celor loviţi de „Christifideles” şi de urgenţa guvernelor Khuen-Hédervary şi Lukács încă n'a atins culmea. Până când guvernul nu va înţelege odată, că e ruşinea veacului acest proces monstruos? E atât de solid prestigiul Ungariei şi, în special, prestigiul guvernelor ungare, încât ele tot mai riscă înscenarea procesului?

† Gheorghe Părău. Ieri s'a stâns unul dintre cei mai simpatici bătrâni ai Zarandului. Gheorghe Părău, fost director al gimnaziului din Brad, a încetat din viaţă în etate de 72 ani. Născut la anul 1841, după ce studiază teologia şi facultatea filosofică, ajunge profesor la Brad în anul 1869; şi din acest an începând viaţa lui se contopeşte cu catedra, pe care a ocupat-o. În 1883 e ales director al gimnaziului, în care post rămâne până în anul 1904, când se retrage după o activitate de 35 ani. Când ne vom gândi la idealismul profesorilor din vechime, totdeauna vom avea în memoria noastră figura seninului bătrân, care în întregitatea dela începutul aşezământului cultural din Brad, cu o retribuţie mai rea decât a învăţătorilor dela satele mai mari, şi-a păstrat întotdeauna însufleţirea şi zelul; iar buzele şi faţa lui erau totdeauna înflorite de veselie, căci acest om avea în sufletul lui o schinteie, care nu cerea alimentaţie bugetară. Mai ales astăzi când se crede că însufleţirea e legată de chitanţă şi buget, figura lui Gheorghe Părău poate fi un ideal pentru apostolii culturii.

Noi cei tineri, dacă drumul ni se abătea spre capitala culturală a Zarandului, ne simţiam fericiţi că putem să cunoaştem acest om, de care nimeni nu a scris, care nici odată nu şi-a făcut reclama, şi care nu avea asupra noastră altă putere decât a bunătaţii şi sincerităţii din privire şi glas. Părea că s'a abătut acest oraşel din altă lume, şi nu avea interes pentru mărunţişurile vieţii zilnice. Trăia în amintirea datoriei împlinite bine, cu conştiinţiositate şi devotament. Dumnezeu să-l odihnească!

Moartea lui Jules Claretie. Fostul director a Comediei Franceze, Jules Claretie, care de vre-o 3 luni s'a retras din postul pe care l'a ocupat aproape trei decenii cu succes, fiind la retragere cald sărbătorit de întreaga lume literară şi oficială a Franţei, — a murit ieri, după cum anunţă o telegramă din Paris. De Sâmbăta trecută suferea de influenţă, care apoi a trecut în peritonită cauzându-i moartea. Jules Claretie (numele adevărat Arsène Arnaud) s'a născut la 1840 în Limoges în inima Franţei. Tatăl său un bogat fabricant de porţelan şi iubitor de arte s'a mutat nu peste mult la Paris, unde tânărul Jules a întâmpinat bogatul prilej de a-şi dezvolta variile calităţi artistice. O vreme preocupările lui au oscilat mereu între pictură şi poezie: s'a decis pentru cea din urmă. În anul 1867 a debutat cu un volum care descoperi talentul de povestitor, spiritul de pătrundere şi învâpăatele lui sentimente republicane: „Les derniers montagnards”, una dintre cele mai pregnante şi mai atrăgătoare zugrăviri a eposului mării revoluţii. Diferite romane urmează să-i consolideze faima ce i-o făcuse primul volum. În războiul din 70—71 a luat parte mai întâi ca reporter al unui mare jurnal francez, apoi în calitate de căpitan în statul major. După războiu dezvoltă o imensă activitate ca foiletonist, romancier şi autor dramatic. De decenii Claretie publica săptămânal în „Le Temps” un foileton; aceste foiletoane adunate dau o cap-

tivantă isorie a societății pariziene. Cu publicarea autobiografiei a început Claretie în săptămânile trecute în „Le Journal”.

În 1885 după moartea lui Perrin, Claretie a fost numit director al Comediei Franceze; în acel an de-a avut un mare succes cu „Francillon”. Cele mai apropiate evenimente teatrale au fost, reluarea clasicii francezi. Retragerea lui Coquelu pare a fi periculoasă pentru Comedia Franceză: Claretie a dovedit că un teatru bine condus se poate lipsi chiar de cel mai bun actor al său. La urma urmei Coquelu s'a întors iar pe această scenă.

Și în calitate de director de teatru, Claretie și-a urmat înfrigurat activitatea literară. Dintre bigatele lui opere amintim romanele: „Monsieur le ministre”, „L'Américaine”, „Briehanteau omédien” și piesele: „Les Mirabeau” și „Monsieur le ministre” (dramatizarea romanului).

Jules Claretie a mai scris „Viața lui Camille Desmoulins” și o istorie a revoluției din 1870—71, opere traduse în mai multe limbi.

În 1888 a fost ales membru al Academiei. La retragerea dela Comedia Franceză a fost numit mare ofițer al legiunii de onoare. În activitatea sa publică ca și în stil l'a caracterizat îndemânarea iscusită și placidă de-a împrumuta lucrurilor și faptelor, forme și străluciri pe cari cu farmecu-i personal se pricepea să le facă totdeauna interesante.

Senatorul turc Bașaria la regele Carol. După știrile sosite din București, senatorul turc Bașaria a fost primit în audiență specială de regele Carol.

Audiența se ține în legătură cu scutirea distanței liniei ferate Berlin-Constantinopol în așa fel ca să se evite teritoriul sârbesc.

Noua linie ferată ar fi Berlin—Myslovitz—Lemberg—Cernăuți—Ițani—Burdujeni—Buzău—Tecuci—Făureni—Dobrici și Târnova direct la Constantinopol.

Parastas pentru Spiru Haret la Iași. În ziua de 16 Decembrie st. v. se împlinește un an dela moartea lui Spiru Haret.

Cu această ocaziune la mitropolia din Iași se va sluji un parastas.

Ministerul de instrucție publică, se crede că va suspenda cursurile școlare în dimineața zilei de 16 Decembrie st. v., pentruca profesorii să poată participa la această pioasă solemnitate.

Ridicarea unei statuie pentru Maximilian I. Revista austriacă „Osterreichische Rundschau” anunță în numărul său de Crăciun, că moștenitorul de tron arhiducele Francisc Ferdinand plănuiește să-i ridice în Viena fostului împărat austriac Maximilian I o statuă. După cum se știe din istorie împăratul Maximilian I a recucerit Viena dela principele Zapoia și prin înțelegerea încheiată cu regele ungar Wladislav a câștigat tronul ungar pentru nepotul său Ferdinand și astfel totodată a asigurat acest tron și pentru casa de Habsburg.

„Echos des Balkans”. Se anunță apariția unui nou ziar franțuzesc în București sub direcția dlui Al. Rubin, prim redactor al ziarului „L'Independance Roumaine”.

Noua gazetă se va chema „Echos des Balkans” și se va ocupa în special cu chestiile țărilor balcanice.

Aviz publicului. Ni se trimite zilnic din toate părțile spre publicare invitări la petreceri, producțiuni ș. a. Avizăm on. public, că ziarul nostru nu va publica nimicând asemenea invitări, dacă ele sunt tipărite în tipografiile străine. Avem, har Domnului, destule tipografii românești și domnii aranjeri își pot lua atâta osteneală, ca să-și tipărească invitările în tipografiile noastre românești.

Un imitator al lui Bryan. Pilda secretarului de stat Bryan, care a ținut conferințe într'un varieteu „a găsit imitator în persoana vice-prezidentului Statelor-Unite, Marschall, care a încheiat un contract cu un circ, prin care se obligă să facă, după închiderea sesiunii parlamentare, un turneu de 4 săptămâni în care interval să ție 26 conferințe despre situația parlamentară. Pentru fiecare conferință Marschall primește un onor de 300 de dolari.

Marschall a pus ca singură condiție să nu se puie titlurile și rangul său în reclamele, în afișele cari îi vor anunța turneul.

Ciocniri sângeroase în Albania. Din Belgrad vine știrea: Ziarele sârbești au publicat că niște ciocniri sângeroase au avut loc în zilele de 17 și 19 ale lunii curente, pe teritoriul albanez, la apus de orașul Dibra. Se presupune că e vorba de o luptă între partizanii guvernului albanez și partizanii lui Essad.

Aromâni uciși de Bulgari. Din Salonic vine știrea: Agenția telegrafică bulgară mai continuă campania de defăimare în contra administrației noilor teritorii anexate Greciei. S'a publicat zilele trecute o notă datată din Petriș plină de minciuni pe care o desmintim cu toată energia și indignarea; Grecii nu s'au dat la nici o violență.

Aceste știri false sunt răspândite în scop de a face să se uite excesele Bulgarilor în Tracia apusană, care au fost confirmate de curând chiar prin ziarul „Politika” din Sofia.

În ceea ce privește dispariția celor patru Români macedoneni, ei au fost asasinați, nu de Greci, cum insinuuă agenția bulgară, ci de comitajii cari au venit din teritoriul bulgar. Acest omor e o manoperă bulgară în scop de a încerca să strice relațiile atât de cordiale cari unesc Grecia și România.

Grav accident de automob. Din Madrid se anunță: Un automobil în care se găseau mai mulți membri ai aristocrației spaniole, s'a răsturnat pe drumul dela Madrid spre la Corogne, în împrejurimile capitalei: un călător a murit și patru sunt răniți, dintre care unul în mod mortal; doi dintre cei răniți sunt nepoții fostului prim-ministru Moret.

Rezolvarea chestiei căilor ferate orientale. Se crede, că chestia căilor ferate orientale va fi rezolvată în chipul următor: Se vor înființa două societăți cari vor exploata una rețeaua sârbească, iar cealaltă rețeaua grecească, Serbia și Grecia vor răscumpăra dela societatea austriacă a căilor ferate orientale drepturile de exercițiu asupra acestor rețele în schimbul plății unei rente anuale, pe care și-o va lua asupra-și trustul care se va înființa. Pe baza rentei vor fi emise obligațiunile cari se vor vinde pe piața Parisului. Suma ce se va căpăta din această vânzare va fi înmănată societății căilor ferate orientale. Acțiunile însă ale acestei societăți vor fi păstrate chiar și după înființarea trustului, căci dânsa va urma să funcționeze înainte, stăpânind liniile cari se află pe teritoriul otoman.

Convenția postală între Grecia și România e terminată și va fi înaintată în curând ambelor parlamente. Actualmente ministrul român la Atena, d. Filodor, e în tratative cu guvernul grec în chestia încheerii unei convențiuni comerciale între cele două state.

Uragane în Marea Nordică. După cum se anunță din Cuxhaven că de 3 săptămâni uragane înspăimântătoare fac ravagii în Marea Nordică și în canalul Elba, astfel că circulația s'a sistat de tot și numeroase vapoare s'au refugiat în canal și așteaptă acum la Brunshüttel, Groden și Buschsdand liniștirea valurilor înfuriate. Până acum și-au pierdut viața în valuri 53 de matrozi, iar despre soarta multor vapoare

re nu se știe nimic. În săptămâna trecută valurile au aruncat la mal, la gura Elbei doi naufragiați, dintre cari unul a murit imediat, iar celălalt se află pe moarte astfel că dela ei nu s'a putut afla de pe ce vapor sunt. Cu o zi înainte plecaseră mai multe vapoare din canalul Elba. Societățile de vapoare nu primesc de 3 săptămâni nici o știre despre vapoarele lor, cari se afla în drum.

7 milioane moștenire. 7 milioane moștenire, e ceva!

Aceasta e suma pe care, prin al 7-lea și ultimul testament, contele de Jules de Perrochel, decedat în 1910 la Saint-Paterne (Franța) a lăsat-o la doi inși: Charles și August Perrochel, cel dintâi vizitiu, al doilea vânzător ambulat la Paris.

Cei doi, cari au tras pe dracu de coadă până acum, erau în arita perspectivă să-l tragă și de acum înainte, căci o d-soară Mazerie, în baza unui al 6-lea testament, pe urmă două rude ale defunctului conte, au atacat testamentul ultim, vroind să dovedească că răposatul și-a întrebuițat bătrânețea colecționând soldați de plumb și alte jucării, — în câteva cuvinte nu era în stare să testeze.

O serie de procese au început, până când curtea de apel din Angers a statuat zilele trecute, declarând al 7-lea testament ca bun.

Vizitiul și tovarășul său de moștenire vor pune acum mâna pe cele 7 milioane.

Aventura unui ofițer rus. O aventură care a provocat hazul tuturor, a pățit un căpitan rus, șeful unui post de grăniceri dela frontiera germană.

Zilele trecute se văzu trecând frontiera un aeroplan, pilotat de un ofițer german.

Somat să aterizeze, aviatorul se supuse și atunci căpitanul îi puse în vedere că trebuie să-l însotească până la comandament, aliat la 8 verste distanță.

— Cu mare plăcere, căpitane, răspunse afabil ofițerul german, dar n'ar fi mai bine să parcurgem această distanță cu aeroplanul meu?

— Accept cu plăcere, oferta d-vs. răspunse vesel căpitanul rus, cu atât mai mult, că am prima ocaziune să călătoresc cu aeroplanul...

Sosiți cu bine la comandament, aviatorul arătă actele sale și apoi căpitanul rus îi spuse că trebuie să treacă pe la vamă.

— Cu mare plăcere căpitane, răspunse cu acelaș ton afabil, ofițerul german, dar, n'ar fi mai bine să parcurgem această distanță tot în aeroplan?

— Ideea d-v. e minunată, răspunse vesel căpitanul rus, mai cu seamă că mi-a plăcut grozav plimbarea aeriană pe care am făcut-o împreună...

Zis și făcut.

Dar, mare fu groaza bietului căpitan rus, când aviatorul aterisă într'un loc necunoscut.

— Ce oraș e acesta?

— Thorn, răspunse zimbând ofițerul german și dacă doriți să-l vizitați mă pun cu grație la dispoziția d-v....

Căpitanul rus, dezolat, luă apoi trenul și câștigă seara frontiera rusă....

Un teatru feminist. Manifestările politico-sociale ale feminismului au luat o extindere neașteptată, și aceasta într'un interval, relativ scurt. Propaganda feministă a îmbrățosat de curând o nouă ramură de activitate, o nouă armă de luptă pentru triumful ideilor feministe, și această nouă armă este teatrul. Firește, teatrul feminist.

La Londra s'a instalat o ligă a artistelor dramatice în frunte cu artista Lydia Iarovska, care menține acest nou gen artistic, ce vrea să fie în acelaș timp și o armă de luptă a feminismului însuș.

Teatrul ligei respective înțelege a-și forma un repertor ales care să cuprindă numai opere de propagandă feministă.

Un nou magazin de modă în Sibiu!

Material de haine pentru dame, Dantele și accesorii, Ciorapi și juupoane.

ANDREE ȘI WACHNER

SIBIU, strada Cisnădiei nr. 15.

A 1484

Modă pentru bărbați, Cravate, albituri, Ciorapi scurți, brețale.

Rugăm pe toți cei interesați să ne cerceteze. Orice marfă nouă de modă actuală se găsește la noi cu prețuri convenabile. Vizitele nu obligă la cumpărare.

În afară de piesele nouă pe cari le produce liga feminisă, noul teatru pune în scenă opere dramatice de ale lui Ibsen, Shaw, Brieux, Björnson, dramaturgi cari fără a fi feminisți propriu zisi, au atacat probleme sociale de acelea în cari feminismul găsește teorii convenabile și teze dramatice cari ar putea forma o bună parte a concepției feministe.

Interesant e faptul că liga artistelor dramatice de care vorbim, adoptând în noul teatru piesele acestor dramaturgi cari n-au fost „feminisți” motivează această atitudine arătând că scriitorul care în opera sa nu face distincție socială între bărbat și femeie sau recunoaște femeii aceleași drepturi sociale și individuale, este mult mai „feminist” decât „feminista” sau „feministul” înrolat în vre-o atare organizație. Liga artistelor, cu acest mod de a vedea, consideră pe mulți dintre sociologii de reputație ca pe niște adevărați reprezentanți și apostoli ai feminismului.

De adăugat că noul teatru londonez s'a inaugurat cu o piesă a lui Brieux, „Femeia singură” după dorința expresă a lui Bernhard Shaw, care vede în acest dramaturg pe cel mai valoros scriitor de piese din Franța. Piesa a fost bine jucată, de artiști și artiști feminisți, — dar asistența n'a înțeles în această operă o lucrare pur feminisă.

Cu siguranța că opera teatrală pe care o visează noua ligă, este aceea în care teza tratată să fie consacrată exclusiv feminismului. Iată un bun prilej pentru autorii dramatici să obție un succes desăvârșit pentru asemenea bucată de teatru, care ar face șgomot în lumea feminisă.

De pe câmpiile Bulgariei. Din ordin superior ne oprisem pe loc și așteptam alte porunci.

Soldatii erau veseli și cântau toată ziua coruri vitejești, cântece patriotice foarte frumoase. Hrană era îmbelșugată, apă bună, bolnavi n'aveam, așa că medicul militar se plimbă singur prin infirmerie și se plictisea afară din cale.

Noi aveam ordin dela generalisim să nu lăsăm să treacă nici picior de Bulgar dincolo sau dincoace de linia de ocupațiune.

Dela Sofia ne venise rugăciunea să prindem și să perchiziționăm pe unii căruțași Bulgari, ce ar fi trecut pe lângă bivouac, pe motiv că aceștia sunt revoluționari, au bombe ce se aruncă din mână, dinamită, și voesc să intre în capitala Bulgariei, spre a provoca și începe război împotriva Tarului Ferdinand și a stăpânirii de atunci.

Noi am prins destui de acești ipochimeni, i-am puricat și le-am luat toate bombele din mână.

Intr'o zi, însă, aud gălăgie mare. Ce era? Un domn bine îmbrăcat se certa că de ce nu este lăsat să treacă. Din cele câteva vorbe bulgărești ce am înțeles, am văzut că individul e obraznic și că proferează chiar insulte la adresa ofițerilor.

— Cine sunteți d-voastră, domnule?
— Imă deputat za Sobrania de nă Sofia.
— Franțuzește vorbiți?
— Da, domnule colonel.
— Veți fi așa de bun să îmi spuneți ce voiti, de ce vă certati?
— Eu sunt Ivanofi, deputat în camera bulgară din Sofia.
— Ei, și ce cereți?
— Să mă lase să trec înainte, căci s'a deschis camera și trebuie să iau parte la ședințe.
— Domnule deputat, regret din suflet că nu vă pot satisface. Avem ordine severe să nu lăsăm pe nimeni să treacă.
— Asta e nepermis.
— Vă rog să vă moderati expresiile.
Aici în momentul de față, e România, stăpână, nu mai e Bulgaria! Bulgaria a fost până acuma. Trebuie să ascultați și să vă supuneți la ordinele noastre, căci altfel o pățiți. Voi cere carte de trecere pentru d-ta dela locul competențe și dacă mi se va da, aveți voie să mergeți la Sofia. Dacă nu, sunteți și rămâneți prizonierul nostru.

— Dar eu nu pot s'aștept atâta.
— O să vă fac eu să puteți s'așteptați foarte bine.

Și-am ordonat să-l ducă sub escortă la satul vecin unde a stat până am primit carta de trecere.

Turbase bulgarul!...

D, Teleur.

În București, „Românul” se vinde cu numărul (la 20 bani):

La librăria nou instalată și bogat asortată a d-lui A. A. STANCIULESCU (Bulevardul Elisabeta Nr. 5, Palatul Eforiei, în proximitatea hotel Bulevard și hotel Palace):

La debitul special al d-lui G. A. DUȘESCU (Calea Victoriei 109, vis-a-vis de Piața Anzei.)

La chioscul de ziare naționale al d-lui VLAD Calea Griviței (lângă Gara de Nord).

x Cumpărare ocazională extraordinară. Ofer și atrag atențiunea on. mușterii asupra colosalului asortiment de cele mai noi obiecte de sticlă, porțelan și lămuri, argint de China, obiecte de lux de bronz și marmură, obiecte de trebuință, cu prețuri fabuloase de ieftine. — Picturi în ulei original se execută cu prețuri foarte convenabile. *Preț-curent ilustrat bogat gratis și franco.* — Roavă binevoitorul sprijin: *Fischer Mör, Arad, bulevardul Andrassy, nr. 25.* Telefon pentru oraș și comitat 25. (Fi 1626—20).

x Inștiințare. Aduc la cunoștința on. public, că mi-am deschis prăvălia de *decorații de Nürnberg, jucării pentru copii și articli de modă pentru bărbați* în str. Deák-Ferencz nr. 29, în casa Ortutay.

Prețuri fixe ieftine. Serviciu prompt.

Roagă binevoitorul sprijin al on. public cu deosebită stimă: **Brunner Lajos.** (Bu 1603)

x În atențiunea bolnavilor! Balsamul Mittelmann pentru stomac încetează în scurtă vreme lipsa de apetit, incuiera scaunului, durerile de cap, cărceii de stomac, arderea de stomac, apoi tot felul de boale de intestine, luând de 3-ori la zi, înainte de mâncare, câte-o lingură pentru cafea. *Prețul 2 coroane.* Pregătește și expediază: *Eugen Mittelmann, farmacie la „Leul de aur” în Ungvár, str. Nagyhíd-u.* (Mi 1621).

x Pregătirea romului și a licherurilor în mod casnic! 100—200 procente economie, 20 fileri, 1 dosă de extract de rum concentrat de lamaica, sau orice extracte de licheruri, prin care se poate pregăti 1 litru rum foarte fin, ori 2 litri de licher foarte fin. La fiecare sticlă se acude și modul de pregătire.

În schimbul unei sume de 30 fil. în mărci postale trimiți franco o dosă de mostră din ori care extract de licher sau rum.

Magazin principal: *Parfumerie Antaloczy „Hyglena” Timșoara-Cetate (Temesvár-Belváros) vis-a-vis de intrarea cafenelei hotelului „Coroana”.* (A. 1415).

Ultime știri.

Nou guvern în România.

O telegramă din București ne anunță formarea unui nou guvern român sub președinția d-lui Ionel Brătianu, care deține pentru sine și portofoliul ministerului de război.

Noul cabinet român se compune în modul următor:

Prim-ministru și ministru de război: I. Brătianu;

ministru de finanțe: E. Costinescu;

ministru de justiție: Toma Stelian;

ministru de agricultură: Constantinescu;

ministru de externe: I. G. Duca;

ministru de instrucțiune: C. Stere;

ministru lucrărilor publice Dr. Angelescu.

Pentru portofoliul ministerului de interne e designat d. Morșun, care însă încă nu s'a declarat.

În București se crede că noul cabinet e numai de tranziție și peste câteva săptămâni se va forma definitiv.

Ce pretinde Rusia?

Ziarele franceze „Echo de Paris” și „Excelsior” — după cum anunță o telegramă din Paris — dau azi în publicitate condițiile puse de guvernul rusesc Porții și dela a căror împlinire acesta își face dependentă recunoașterea sau nerecunoașterea numirei niștinei militare germane în Constantinopol.

Guvernul rusesc admite ca generalul Iiman von Sanders să rămână comandant al primului corp de armată turcesc, dar numai obligându-se Poarta, ca acesta să fie imedia amovat din postul său, îndată ce Turcia ar ajunge într'un război cu vre-un stat european.

A doua condițiune e ca Poarta să-i asigure Rusiei deplină trecere liberă prin Dardanele pentru vapoarele comerciale.

A treia condiție e ca Turcia să se oblighe că în caz de război nu va așeza mine în Dardanele.

Cronica socială.

Șezătorile literare ale desp. Ilia al Asociației. În șirul șezătorilor literare ce le aranjează desp. Ilia al Asociației, prima se va ținea în 28 Decembrie cu următorul program:

Cuvânt de deschidere rostit de d. Dr. Ștefan Chiriloviciu directorul despărțământului. St. O. Iosif, un sol al Ardealului, dizertație de Dr. Alexandru Dragomir. „Deșteptarea” de Vasile Alexandri, declamată de Iosif Datcu. „La arme” de St. O. Iosif, muzică de C. E. Petrescu.

Adunarea desp. Boroșineu al reuniunii inv. rom. dela școalele conf. din protopopiatele aradane I—VII. În 27 Decembrie se va ținea în Boroșineu adunarea desp. Boroșineu al reum. inv. români dela școalele conf. din protopopiatele aradane I—VII pe lângă un bogat program.

Dela reuniunea română de cântare și muzică din Recița-montană. Domnii membrii fondatori onorari și ordinari ai reuniunii noastre se convoacă prin aceasta la adunarea generală ordinară ce se va ținea Joi în 1 Ianuarie n. 1914 (19 Decembrie v. 1913) în localitățile proprii. Obiectele adunării: Deschiderea adunării și apelul nominal. Raportul comitetului. Raportul casierului. Raportul arhivarului. Alegerea comitetului și biroului. Compunerea bugetului pe a. 1913. Propuneri. Închiderea adunării. Recița-montană în 23 Decembrie 1913. I. Popovici president. Petru Bandu secretar.

ECONOMIE

Bursa de cereale din Budapesta.

(După 50 kgr.)

— 24 Decembrie.

Grâu pe Aprilie 1914	11,38
Secară pe Aprilie 1914	8,60
Ovăs pe Aprilie 1914	7,44
Porumb pe Maiu 1914	6,58

POȘTA REDACTIEI.

Dșoara E. M. Băiță. Regretăm că nu putem publica decât listele sosite pentru colecta „Românului”. N'avem spațiul necesar.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Iuliu Tioldan, Remetea. Am primit 9,60 cor. ca abonament până la finea anului 1913.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

AVIZ.

Subscriși, ca crezii lui *Dr. Petru Pipos*, dorind a vinde ediția manualului scris de dânsu: **Psihologia precedată de Somatologie și urmată de Logica elem. pentru prepar.**, aducem la cunoștință, că toți acei domni editori și librari, cari doresc să o cumpere, fie din Ungaria ori România, să binevoiască a se adresa subsemnaților.

Observăm că din acest manual toate exemplarele sunt vândute și trebuie de nou edate.

Arad, la 24 Dec. 1913.

Văd. *Zinca Pipos*,
Elena Pipos și
Gavriil Pipos.
Arad, strada *Csernovics* Nr. 5.

(Pi 1640)

Vin de deal.

Se capătă dela 50 litre în sus.

Din anul 1913 alb à 47 cor. Hectolitru
» » » șiller à 50 » »
» » 1912 alb à 58 » »

AURELIA DR. PETRAN
ARAD, Str. Lazar-Vilmos Nr. 4

(Pe 1627)

Dr. med. ESCHKER

chirurg și medic pentru femei

Timișoara-Elisabetin (Temesvár-Józsefváros) Hunyadi-ut nrul 24.

Ordinează dela 8—10
și „ 2—4

Laborator-Röntgen. — Analiză
microscopică. E 1566

Bătăturile,

scortogenia pielii, urci-
ciorii de pe mâni și din
față încetează în decurs
de 1 zi dacă folosiți
„**CANNABIN**”
1 sticlă 1 cor., francată
1 coroață 40 fl., 3 sticle
franco 3 cor. De vânzare

la farmacia **TÖRÖK**, Budapesta, Király-u. 12 și la pregăti-
tor: **Dr. E. FLESCH**, farmacia la „**GOROANĂ**” în Győr.

VINURI

vechi și noi de vândut.

Adresați-vă cu toată încrederea la proprie-
tarul de vii din Șiria (Világos) *Petru Benea*,
căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe
lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi din anii 1911-1912

Vin alb	82	62
Rizling	86	64
Rosu de Minis	110	100
Carbenet	115	—

Vinuri noi din anul 1913

Vin alb	50.—
Rizling	52.—
Șiller	54.—

Expediez la dorință în stiole și în canti-
tate mai mică vin.

Vinul să expedieze cu rambursă dela 50
litri în sus sub îngrijirea mea proprie.
Vase dau împrumut pe timp de două luni.
Pentru Calitatea vinului garantez.

Be 947

Petru Benea
prop. și neg. de vinuri
Világos (Arad m.)

**Adevărată senzație a produs
reducerea prețurilor**

ce o acordă firma cu
prilejul cumpărărilor de

Crăciun.

Se desfac cu

prețuri foarte reduse

cele mai noi și mai moderne

mantale de dame,

rămase din sezonul actual.

Mantale moderne vânăt în-
chis sau colorate, paltoane
crull negre sau albastre,
mantale de catifea și caracul,
blănuri pentru dame, pal-
toane pentru fetețe, paltoane
pentru copii, costumuri, ju-
poane (bluze) și negligé-uri,
blănuri, gulere cu blană și
manșoane.

Filiale: **Becicherecul-mare,**
Chichinda-mare.

Radó Gyula

prăvălie de galanterii

în

ARAD.

TELEFON: 238.

(Ra 1620)

Occasio!!

Pentru sărbătorile apropiate cu
considerare la mare asortiment

prețuri foarte scăzute!

Vei cumpăra **HAINE** bune și
vei economisi **BANI** mulți, dacă
vei cumpăra

HAINE

p. bărbați, băieți și copii

dela marele magazin a lui

Frank Leo

ARAD, bulev. **Andrássy 9.**

Croiu elegant!!

Asortiment bogat!

Haine pentru băieți și copii.
Haine în colori, albastre și negre.
Paltoane în colori și negre.
Rocuri scurte cu blăni.
Cojoace de oraș.

Secție specială p. măsură!

Prețuri foarte scăzute!

(Fa 1628—5)

Cea mai ieftină sursă de cumpărat lemne
Intreprindere de firez-motor

„Hunyadi”
 Arad, str. Kossuth nr. 9. Telefon 658,

unde se capătă în permanență lemne foarte bune uscate și creparte, transportate acasă în saci plumbuiți. 100 kgr., pe 3 tăieturi 3 cor. Lemne în stânjini și vagoane cu prețuri foarte ieftine. — La dorință mergem acasă și ne angajăm pentru tăiatul lemnului cu firezul nostru motor. — Principiul nostru este serviciu prompt și conștiințios. — Scânduri întrebuințate, de diferite grosimi, bune, se vând cu prețuri foarte ieftine. (Ha 1484)

Beutură excelentă și cu gust bun, care produce sânge. — Recomandată de medici contra boalei de anemie, lipsă de sânge, nervositate, reconvalescență.

Influințează producerea sângelui, întărind mușchii și nervii, dă apetit fără a avea ceva urmări neplăcute asupra stomacului sau la dinți.

Prețul unei sticle mari . . . Cor. 3-50
 ” ” ” mici . . . ” 2-—

Se capătă în toate apotecele. — Depozitul principal la:

GUIDO FABRITIUS,
 Fa 1047 apotecar în Sibiu.

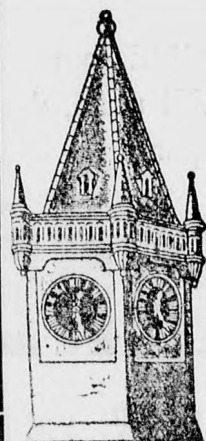
Cea mai bună carte bisericească!

CANTORUL BISERICESC

sau cuprinsul vecerniei, utreniei liturgiei pe 8 glasuri, împreună cu rânduiala serviciului tuturor sărbătorilor de pe întreg anul și a tipicului bisericesc. Aranjat de învățătorul **George Bujigan**. Aceasta carte nu trebuie să lipsească din nici o biserică, precum din nici o casă creștină. Cu peste 450 pagini. Prețul unui exemplar broșat e 10 cor., legat în pânză 12 cor., în pele 14 cor.

De vânzare la:

Librăria „CONCORDIA” (Tribuna),
 ARAD, strada Deák-Ferenc nrul 20.

Fabrica nouă de OROLOGE DE TURN Szánthó Gyula

Nagyvárad, Damjanics-u. 30.
 fabricant de oroloage pentru turnuri
 (Casa proprie).

Recomandă introducerea admirabilelor oroloage de aramă, cari trebuiesc trase tot la 8 zile odată, pentru biserici, palate, primării, fabrici și casărmi. Se pregătesc oroloage pentru prețuri convenabile, garanție pe mai mulți ani. Repararea oroloagelor de turn se execută cu minișitate Sa 88

Dacă suferi în dureri de stomac!

Fără durere în timpul cel mai scurt și cu siguranță, chiar și în cele mai neglijate cazuri, folosește

„LAXA” (purgativul de fier) SÁNDOR,

care onărește stomacul și intestinale de toate materiile nefolositoare cari sunt lipite de ele și prin aceasta împiedică incuierile și toate morburile ce ar proveni din aceste, ș. a.: durere de cap, sgârcoiri, arsuri, apășare de stomac, iritare de vomare, greață, răgâieli etc.

O sticlă costă 50 fl., 6 sticle deodată 2-50 fl., 12 sticle 5 coroane. Efectul purgativei de fier „LAXA” va fi permanentă dacă deodată cu ea folosim

„Regenolul” balsam de stomac SÁNDOR

„REGENOLUL”, această esență de stomac vindecă orice soi de morburii de stomac și intestinale precum și durerea de cap, curgerea (năpădirea) de sânge, curăță sângele și face apetit în gradul superlativ. În cazuri de colică și iritație de vomare în timpul cel mai scurt are efect.

O sticlă cu îndrumările de lipsă costă 1-20 fileri. Originalul „LAXA” și „REGENOLUL” se poate afla la preparatorul original:

SÁNDOR ZOLTÁN

farmacist în Erdőscentgyörgy (Ardeal).

Fiecare sticlă e provăzută cu vigneta „INGERUL” la ce e de recomandat să fie cu atențiune!

(Sa 572—)

„HAI SĂ DĂM MÂNĂ CU MÂNĂ
 CEI CU INIMA ROMÂNĂ”.

ANUNȚ DE DESCHIDERE!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public românesc și în special on. preoțimi și învățătorimi, că mi-a reușit să cumpăr casele cu vestita prăvălie

„LA GLIGOR” din Sibiu, piața mică, și pe care mi-am asortat-o cu toți articlii de manufactură atât pentru dame și domni cât și pentru țărani și țărance.

Din cauza procesului ce l-am avut cu orașul stând prăvălia mai multe luni închisă, rog pe on preoți din jurul Sibiului, să binevoiască a recomanda prăvălia mea credincioșilor din comunele dlor. Cu deosebită stimă:

(Do 1624)

TEODOR DOBOIU.

GRAND HOTEL-SAVOY BUDAPEST, VIII, József-körut 16. sz.

TELEFON: József 20-62 și József 20-53.

Hotel modern, nou aranjat, cu încălzire centrală, conduct de apă caldă și rece. — Lift ziua și noaptea.

Cameră cu 1 pat dela 3 cor., cu 2 paturi dela 5 cor. în sus,

inclusive încălzirea și lumina. Camere curate.

Noul sistem-PENSION introdus de noi, viftul zilnic 5 coroane, constă din:

Dejun

Cafea sau ceai sau șocolată ouă unt prăjituri.

Prânz

Zamă Măncări ușoare Fripturi cu garnitură Prăjituri Cafea neagră.

Cină

Măncări ușoare Friptură cu garnitură Prăjituri Poame Coșuri

(Go 1596)

Acest vift costă zilnic 5 cor. Camere pe timp mai îndelungat după învoială.

Iusztin József, mäsar p. clădiri și mobile
 Timișoara-Iosefin (Temesvár-Józsefváros) Hunyadi-ut 6.

Pregătește orice lucrări din acest ram, atât noi cât și reparaturi; lucrări pentru clădiri, aranjamente complete pentru școale, biserici, locuințe, birouri etc., din material bun și uscat după model sau combinație proprie.

Prețuri convenabile.

Ju 1549

Serviciu coulant se garant.

Sarkadi és Windisch

magazin de mașini de cusut, biciclete și gramofoane. — Reprezentanții în Ungaria de sud a mașinelor de scris „ROYAL”.

Vârșeț (Versecz), str. Deák-Ferencz 3.

Oferăm on. public bogat asortatul nostru magazin, condițiuni favorabile de pătire chiar și în rate, pentru mașini dăm 6-10 ani garanță. Mare atelier specialist de reparare. Prețurent gratis și franco. La dorință mergem la fața locului. (Sa 1570)

TELEFON:

179.

TELEFON:

179.

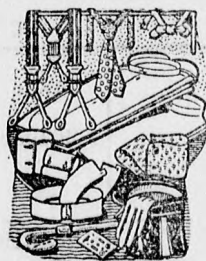
Unde se pot cumpăra cele mai bune și mai elegante **plouiere?**

Unde se pot afla nou-tățile cele mai moderne **En-tout-cas** și plouiere pentru dame și bărbați în executare perfectă și estet că, de calitatea cea mai bună?

Unde se pot cumpăra cele mai bune și mai elegante

blănării, boauri și manșoane,

pentru cari se dau garanță.

Unde se pot cumpăra cele mai bune și mai elegante **cămeși pentru bărbați**, în culori și albe, pantaloni albi (ismene) ciorapi p. bărbați, batiste p. buzunar, cămăși și pantaloni tricot, bretele, cravate, mănuși împletite și de piele, bastoane, butoni p. cămeși, gulere și manșete, cu prețuri foarte ieftine, de vânzare la: (Si 1526)

Gustav Schmidt, fabricant de plouiere și magazin de modă p. bărbați.

Sibiu (Nagyszeben), Piața mare, palatul „Bodenkredit”.

Mare târg ocazional de Crăciun în Arad, strada Forray.

Prăvălia de modă a lui

Gheorghe Iancovici

întrece orice oferte până acum.

Prețuri scăzute. — Postavuri, flanele, barchete, zefire, cretoane, tenisse, învelitoare, (cârpe) de iarnă, cârpe de Chenillia și eșarpe. ::

Resturi pe jumătate prețuri.

Mare târg ocazional de Crăciun.

la 1631-5

Deschidere de prăvălie nouă.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că am deschis în ARAD.

Piața Libărtăți (Szabadság-ter) nr. 3.

un bogat asortat **MAGAZIN**

de haine pentru bărbați, femei și copii

Mare asortiment de pardesiuri moderne p. dame, raglane engleze, costumuri engleze, talii moderne, jupoane moderne, halaturi, etc. :: etc. Prețuri ieftine, ::

Principiul de care sunt călăuzit e să dau fiecăruia **prilejul** să cumpere pe bani puțini marfă bună și ieftină. Rog să vă convingeți. Rugând binevoitorul !: sprijin al on. public, sunt cu stimă ::

(Sa 1537)

SAMU M.

Darea de seamă

a Băncii de Comerț și de Depozite

Sediul: București — Salonic — Cavala

exercițiul 1912

aprobat de către adunarea generală dela 23 (6) Octomvrie 1913 ținută la București.

Banca de Comerț și de Depozite societate anonimă **București — Salonic — Cavala.**

Adunarea generală ordinară a acționarilor din 23 (6) Oct. 1913

a dat descărcare de gestiune Consiliului, după darea de seamă făcută de către Președintele Consiliului de Administrație și în baza raportului făcut de Censori.

După aprobarea Bilanțului și Contului de Profit și Pierdere pe anul 1912, acționarii au complectat *Consiliul de Administrație și comisia Censorilor în modul următor:*

Consiliul de Administrație: *Dr. A. Leonte*
Mauriciu Blank
Gh. A. Mavrocordat
M. N. Seulescu
Mehmed Capangi
Aristide Blank
E. Maulwurf
Filip Weiss
Jean Gh. Saita
Adolphe Zsolnay
James Zutranen

Censori: *Jean Boambă*
Epaminonda Balamace
Leo de Biro
Toma Dinischiotu
Jules Ehrenfeld

Banca de Comerț și de Depozite

Bilanț general încheiat la 18 (31) Decembrie 1912

Activ	Pasiv
Acționari — — — — — 800000 —	Capital — — — — — 2000000 —
Cassa — — — — — 483727 36	Rezerve — — — — — 100000 —
Debitori — — — — — 6616340	Depunători — — — — — 1513557 —
Portofoliu — — — — — 571689 42	Creditori — — — — — 4839693 80
Inventar — — — — — 10274 02	Beneficii — — — — — 161990 80
Cont tranzitoriu — — — — — 133210 80	
8615241 60	8615241 60

Directori: *C. Vachman*
Edgard Fernandez

Văzut, verificat și găsit conform cu registrele:

COMISIA CENSORILOR.

Contul de Profit și Pierdere

Debit	Credit
Cheltuieli generale, personalul (— — — — — 122328 27	Report 1911 — — — — — 19680 46
tantiemele Direcțiunii (— — — — —	Dobânzi (— — — — — 264638 61
Beneficiul pe 1912 — lei 142.310 34	Comisioane schimb. (— — — — —
Report din 1911 — „ 19.680 46	
284319 07	284319 07

Directori: *C. Vachman*
Edgard Fernandez

COMISIA CENZORILOR.